

KIAO LA PLAADE

Yá pò kú láe bee guuo

Láe bee Isailio ní Yudaο kpala yá gbεzāο bοοlekèwēε.

Lεε 1 e 17 lé gbέ pò aa kpalablè e Isailio kpala àο gé midεi owēε. Isaili kíapio swá gbāa, aa pākpa Luazi, ̄ Lua tò Asilio kí Samanasaa Isailio μεεwia Samali s̄i, à tà ní Isaili gbēο a bùsuu. Yápi kè e wàο gé Yesu Kilisi ii wè 720 taawa. Goo bee ānabi Elia gēε Elizi mé lé z̄ike (2-13).

Lεε 18 e 25 Yudaο kpala pò gò ado e wè baso-plakwi yā'ò, e Babiloni kí Nebukanεza gè Yelusaleū siò e wàο gé Yesu Kilisi ii wè 587. Kí Nebukanεza Lua kpé w̄iwi, ̄ à tà ní Yuda bui gbēmaaο a bùsuu mp̄ii (25).

Elia ní kí Aaziao

¹ Ahabu gaa gbεa Mοabuο nízia s̄i Isailiowa. ² Goo pò Aazia b̄aε za a kpediakōa fenentiū Samali, àle gyāke. ̄ à gbέο z̄i à mè: A gé Ekeloni dii Baalizebu laimεε, tó má gbágbā ní gyāε beeo. ³ ̄ Dii Malaika ò Tisebe gbέ Eliae: Fελε gé dai Samali kía z̄inaοle, ní ní la, Lua ku Isaili bùsuuoε, ̄ aale gé yāgbεai Ekeloni dii Baalizebuwaa? ⁴ A yái ma mè Aazia a fεle lii pò a wúlewàwao, a gae. ̄ Elia ge ò màa.

⁵ Ké z̄inapio èa tà kí kíi, ̄ à ní lá à mè: Akεa a εa sui? ⁶ ̄ aa wèwà aa mè: Gōεε mé mò dàwáλε, a òwēε wà εa su, wí onε, Dii mè á kú Isaili bùsuuoε, ̄ n gbέο z̄i yálai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yái n̄yō fεle lii pò

ń wúlewàwao, ńyǝ gae. ⁷ Ǟ kí ń lá à mè: Gǝe pó mò dàále à yá'òépi de kpelewa ni? ⁸ Aa wèwà aa mè: Pókā ula gǝepi daa, mé a báa asana dǝa.* Ǟ kí mè: Tisebe gbé Eliań we.

⁹ Kí a zǝgǝ gběon blakwi ń ń dǝaanao zǝ Elia kúí, ǝ aa gè aà lè zǝlea sǝsǝ musu. Dǝaanapi òè: Lua gbé, kí mè pila! ¹⁰ Elia wèwà à mè: Tó Lua gbén ma ũ, té bǝ luabe, i kǝma† ń n zǝgǝ gběon blakwiǝ. Ǟ té bǝ luabe, à kǝmá ńpii. ¹¹ Ǟ kí èa zǝgǝ gběon blakwi pǝleǝ ń ń dǝaanao zǝ lǝ. Dǝaanapi mè: Lua gbé, kí mè pila kpakpa! ¹² Elia òè: Tó Lua gbén ma ũ, té bǝ luabe, i kǝma ń n zǝgǝ gběon blakwiǝ. Ǟ Lua té gbàe, à kǝmá ńpii. ¹³ Ǟ kí èa zǝgǝ gběon blakwi pǝleǝ ń ń dǝaanao zǝ a gǝn àaǝdei. Dǝaanapi gè kǝle Eliae à awakpàè à mè: Lua gbé, mapi ń n zǝblena gběon blakwiǝ beeǝ, wá wǝni da gbía. ¹⁴ Té bǝ luabe à kǝ dǝaana gběon pla káauǝwa ń ń zǝgǝ pǝí. Tiasa sǝ ma wǝni da gbía. ¹⁵ Ǟ Dii Malaika ò Eliae: Pila geaǝnǝ, ńsu viakèèǝ. Ǟ à pila, aa gè kǝpi kǝi sǝnu. ¹⁶ Ǟ Elia ò kǝpie: Dii mè á kú Isaili bǝsuoǝe, ǝ n gbéǝ zǝ yǝlai Ekelonii dii Baalizebuwaa? A yǝí tò ńyǝ fele lii pǝ ń wúlewàwao, ńyǝ gae. ¹⁷ Ǟ kí Aaziapi gà lá Dii dà Eliae a òwa.

Yudaǝ kí Yeholaũ, Yosafa né kpalablea wè plaade guu ǝ Yolaũ zǝle Aazia gbǝu, ké Aaziapi negǝe viǝ yǝí. ¹⁸ Aazia yǝ kǝniǝ ku Isaili kíao ladau.

2

* **1:8** Mat 3.4, Maa 1.6 † **1:10** Luk 9.54

Dii Elia se suaò a kú

¹ Lá Dii Elia sè ní zàao à sùò a kíin ke: Ké Elia ní Elizio bò Giligali, aa be zéu. ² Ǿ Elia ò Elizie: Ze laaò! Dii ma zí Beteli. Ǿ Elizi m̀è: N Dii kuao ní n kuao má kēmao. Ké aale gé Beteli, ³ ǿ ānabio gálide pó kú Betelio b̀ò m̀ò Elizi là aa m̀è: Asa ní d̄ó ké Dii lé n dii sima gbão lò? A wè má à m̀è: Má d̄ó. A níle! ⁴ Ǿ Elia ò Elizie: Ze laaò! Dii ma zí Yeliko. A wè wà à m̀è: N Dii kuao ní n kuao má kēmao. Ǿ aa gè Yeliko. ⁵ Anabio gálide pó kú Yeliko b̀ò m̀ò Elizi là aa m̀è: Asa ní d̄ó ké Dii lé n dii sima gbão lò? A wè má à m̀è: Má d̄óe be! A níle! ⁶ Ǿ Elia òè: Ze laaò! Dii ma zí Yuudēie. A wè wà à m̀è: N Dii kuao ní n kuao má kēmao.

Ǿ aa tek̄i, ⁷ ānabi gb̄on blakwio t́nzi. Ké gb̄on plapio zè Yuudē baa, ǿ ānabipio zè k̄aa. ⁸ Ǿ Elia a ulada b̀o kp̄aaũ à í lèò, ǿ ípi z̄è za baala e baale, à g̀ò gugii ũ, ǿ gb̄on plapio bùawà. ⁹ Ké aa bùa, Elia Elizi là à m̀è: Bó ní ye mà ken̄e e Lua àò gé ma síimai? Elizi wè wà à m̀è: To n ānabikegb̄aa pó ní v̄í ḡom̄e e l̄e pla.* ¹⁰ Ǿ Elia òè: Yá pó ní gb̄èapi z̄í'ũ. Goo pó Lua lé ma sima, tó n ma e, a ḡon̄e. Tó ni ma e s̄o, níȳo eo. ¹¹ Ké aale yápi o, aale gé màa, ǿ s̄go tede ní s̄o tede ní k̄ékw̄a, ǿ Elia tà musu ní zàao. ¹² Ké Elizi è, à wiilè à m̀è: Baa! Baa! N ka Isailio z̄ikas̄go ní a s̄odewa.† I aà e lo, ǿ à a pokas̄o ga p̄a. ¹³ A Elia ulada pó wòlowà à kwè s̄èl̄e, ǿ à èa gè zè Yuudē baa. ¹⁴ A í lè ní Elia ulada pó á k̄upio à m̀è: Dii Elia Lua ku máe? Ké à í lèò màa, ǿ à z̄è za baala e baale, ǿ à bùa.

¹⁵ Anabio gálide pó b̀ò Yeliko lé gwa, ǿ aa m̀è: Elia ānabikegb̄aa g̀ò Elizie. Ǿ aa m̀ò dàaàle aa k̄ulè ¹⁶ aa m̀è: Wápio n z̀òblen̄o, wá ḡsa gb̄aa gb̄on blakwio

* 2:9 Iko 21.17 † 2:12 2Kia 13.14

ví. Aa gé n dii wɛɛɛɛi. Wíliɔ d̄so tó Dii Nisína aà se zù gbèsísíe musu ge guzulɛuɛ. Ǿ Elizi m̀è: Asu n̄ z̄io. 17 Aa nàewà e à k̀èè gɛɛkpanwɛia yá ũ, ǿ à m̀è: A n̄ z̄í. Ǿ aa gb̄ɛɔn blakwipio gbàɛ, aa kpáɛkè Eliazi gɔɔ àaǿ, aai b̄wàò. 18 Ké aa èa sù, aa Elizi lè Yeliko, ǿ a ònè: Mi oé ásu gɛoo lé?

Elizi dabudabu s̄éiao

19 W̄ɛɛpideɔ ò Elizie: Gwa dii! Wá w̄ɛɛ káɛa maa lá n̄ èwa. A í mé nao, a tɔɔɛ lí pɔɛ keo. 20 Ǿ à m̀è: A wisika ta dafuu à m̄omɛɛ. Ǿ wà m̀òè. 21 A gè nibɔnai, ǿ à wisipi kàu à m̀è: Dii m̀è a ípi yòkè. Ípi a ḿó n̄ gaga ge tɔɔɛ pɔɛkesaio bo.† 22 Ǿ ípi maakù e n̄ a gb̄ao lá Elizi òwa.

23 Ké Elizi b̀ò we, àɛ gé Beteli. Gɔɔ ṕó a be zéu, ǿ èwaasonaɛɔ b̀òɛ w̄ɛɛ guu, aa aà k̀è ṕóɔɔ aa òè: Migbaa, òȳó gé! Migbaa, òȳó gé! 24 A líli wɛb̄imá, à n̄ ká n̄ Dii t́o. Ǿ wàio b̀òɛ líkpɛu m̀èn pla, aa né gb̄ɛɔn bla n̄ plaopio z̀èz̄ɛ. 25 Ké Elizi b̀ò we, à gè Kaameli, ǿ à èa tà Samali.

3

Mɔabuɔ n̄z̄ia sia Isailiɔwa

1 Yudaɔ kí Yosafa kpalablea w̄è bao plasaide guu ǿ Ahabu né Yolaũ ḡò Isailiɔ kía ũ Samali, à z̀òɛ kpalau w̄è kuɛplae. 2 A yá ṕó Dii yeio k̀è, áma i ka a de n̄ a dao ṕwao. A Baali gbɛ ṕó a mae p̀èɛ bíɛ, 3 áma à z̀è n̄ duuna ṕó Nɛba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a keauo, i p̄aalèò.

4 Mɔabuɔ kí Mesa s̄á kpásaɔ ví, ío s̄ánɛbɔɔnaɔ falubɔ Isailiɔ kíaɛ m̀èn òaasɔɔo lɛɛ basɔo (100.000)

† 2:21 B̄oa 15.22-26

ń sãsa mèn òaasɔɔɔo lee basɔo (100.000) káó. ⁵ Ké Ahabu gà, ɔ Mɔabuɔ kía azía sí Isailiɔ kíaawa. ⁶ Wegɔɔ kí Yolaũ bò Samali à Isailiɔ kàaa píi. ⁷ A gbéɔ zì Yudaɔ kí Yosafawa à mè: Mɔabuɔ kía azía sia. Nyɔ gemanɔ zíkai ń Mɔabuɔo lé? A wèwà à mè: Má gé, asa wá doue. Ma zígɔɔá n zígɔɔne, ma sɔɔá n sɔɔne.

⁸ Ké Yosafa m̀, ɔ à Yolaũ là à m̀: Má oi wà séleu wà ge lélemáí? Yolaũ wèwà à m̀: Wá séle Edɔũ guwaiwaiue. ⁹ Ǿ Isailiɔ kía dàzeu ń Yudaɔ kiao ń Edɔũ kiao. Ké aa pà gui gɔɔ sopla, ɔ í làa zígɔɔwa ń ń pɔtuɔ. ¹⁰ Ǿ Isailiɔ kía m̀: Yá gí! Dii wá kía gbɛɔn àaɔ kàaa, ɔ à wá ná Mɔabuɔne ń ɔzia? ¹¹ Ǿ Yosafa m̀: Dii ànabie ku la aà Dii lawɛeɔ lé? Ǿ Isailiɔ kía ìwae m̀: Safata né Elizi ku la. Ǿme í íka Eliae a ɔwa yaa. ¹² Ǿ Yosafa m̀: Dii yá kuwà. Ǿ Isailiɔ kía ń Yosafao ń Edɔũ kiao gè Elizi kíi. ¹³ Ǿ Elizi ò Isailiɔ kiae: Wá yá kɔ'è má ni? Gé n de ń n dao táadeɔ kíi. Ǿ Isailiɔ kía wèwà à m̀: Aawo! Wá kía gbɛɔn àaɔ, Dii mé wá kàaa, àle wá na Mɔabuɔne ń ɔzi. ¹⁴ Ǿ Elizi òè: N Dii Zígɔɔde pò mi zíkèè kuao, mé i ke Yudaɔ kí Yosafa wé yáí no, má wese mà n gwa seo. ¹⁵ A m̀m̀e ń m̀ɔnlenao. Ké m̀ɔnlenapi ná a leawa, ɔ Dii gbãam̀ò Eliziwa ¹⁶ à m̀: Dii m̀ è à eyɔyɔ swa'ee beeu. ¹⁷ Dii m̀ è á zàa'iana ń louo eo, kási í a swa'ee bee paɛ, í mi ń á zuo ń á zàa'inaɔ. ¹⁸ Dii kíi yápiá faaiɛ. A Mɔabuɔ naé á ɔzi be. ¹⁹ A léle an wéle maa bíideɔwa píi, í lí pò wí a be bleɔ zɔzɔ píi, í nibɔnaɔ wena píi, í bugbe kefenao òkpa ń gbɛo píi. ²⁰ Ké gu d̀ sa kɔɔ ogɔɔ, ɔ í b̀ Edɔũ búsu oi à dà tɔɔlea píi.

²¹ Ké Mɔabuɔ mà kípíò m̀ zíkaińɔ, aa gbé pò kà pò naańziɔ sísi píi néfɛnen gbɛzɔɔ, ɔ aa ń kàaa ń

Elizi Sunεũ nœ né vua

⁸ Gooewa Elizi gè Sunεũ. Nœ tœdee ku we, à nàewà aà poble a be, ò a blè. Za goo bee tó àle gē we, ì bole poble weε. ⁹ Ǿ nœ tœdepi ò a záε: Má dō ké gbé pò ìo gē la mōmōpiá Lua gbé zálalae. ¹⁰ Wà kpé néna di wá kpé musu, wí lii dílēè we ní táabũnuo ní kílao ní filiao. Tó à mò wá gwai, ìli pila we.

¹¹ Gooewa ke Elizi mò we, à pìla a kpépiu, a wùleau. ¹² Ǿ a ò a zíkēna Geaziε. Sunεũ nœpi sísi. Ké à aà sísi, ò à mò zè Elizi ae. ¹³ Ǿ Elizi ò Geaziε: Oè à dēkà à pœ beε kèwēε píi. Bó a ye wà keε sōi? A ye wà a yá'o kí ge zīgōō dōanaea? Ǿ nœpi mè: Kua ma ua pœ lé kēsāao. ¹⁴ Ké nœpi bō, ò Elizi mè: Bó wà kēi? Ǿ Geazi wèwà à mè: A nēgōεe vīo, mé aà zá zikù. ¹⁵ Ǿ Elizi mè: N aà sísi. Ké à aà sísi, ò à mò zè kpεεε. ¹⁶ Ǿ Elizi òè: Zii maa'i nýōō nēgōεe kpaan kùε.* Ǿ nœpi mè: Aawo Lua gbé ma dii, n̄su εeto mapi n zòblēnaεo.

¹⁷ Ǿ nœpi nōsī. Ké wē sù, à nē'i gōε ū lá Elizi òewa. ¹⁸ Népi gbāakù. Gooewa à gè a mae lè bua pōkēkenao kíi. ¹⁹ Ǿ a ò a maepiε: Ma miε! Ma miε! Ǿ aà maepi ò a zíkēnaε: Népi se taò a daε. ²⁰ Ké à aà sè taò a daε, ò aà dapi aà se kpà a gbáa. Ké íatē kà minanguo, ò à gà. ²¹ A dèdēaànō Lua gbépi kpéu, à aà wùle aà liiwa, ò à bō à zetāaàle. ²² A a zá sísi, ò a òè: Zíkēnao do gbaεmεε ní zāa'inao. Má ye gé Lua gbépi kíi kpakpaε. Má su tia. ²³ Ǿ à aà là à mè: Bóyāi níle gé aà kíi gbāi? Mō dafu ge kámabogōōzín gbāo. Ǿ nœpi mè: Yāe kuo. ²⁴ A káoyè zāa'inaε à dīkpe, ò a ò a zíkēnaε: N a lé kú wà gé. Nsu zeo,

* **4:16** Daa 18.14

sema má òne bàasio. ²⁵ Aa dàzeu aa gè Lua gbépi kíi Kaameli gbèsí sí musu. Ké Lua gbépi aà è káaa, a ò a zíkèna Geazi: Sunɛũ nɔɛ gwa, àle mó kee! ²⁶ Bàale gé daiaàle, ní aà la, tó a aafia ní a záo ní a néo. Ɔ nɔɛpi wèwà à mè: Aafia! ²⁷ Ké à kà Lua gbépi kíi gbèsí sípi musu, ɔ à aà kù a gbáwa. Ké Geazi mò ɔzɔiaàzi, ɔ Lua gbépi mè: N aà to we. Aà nòse ɔɔkpàe, ɔ Dii ùlemɛɛ, i a yā'omɛɛo. ²⁸ Ɔ nɔɛpi mè: Ma dii, ma neɔɔe gbèama yá? Mi me ísu ma wetotonkeoo lé?

²⁹ Ɔ Elizi ò Geazi: N n ula káaa ò kú. Ma lípana se bàale. Tó n kpaaũ ní gbèeo, ísu fɔkpawào. Tó gbèe fɔkpàma sɔ, ísu weo. Ge ò ma lípanapi di népi oaa. ³⁰ Ɔ népi da mè: N Dii kuao ní n kuao má tá n saio. Ɔ à bò teaaàzi. ³¹ Geazi d̀baané à gè lípanapi d̀i népi oaa, áma i kíikeo, i yā keo. Ɔ Geazi èa gè dà Elizile, a òè: Népi i vuo. ³² Ké Elizi kà kpépi kíi, à népi è wúlea a liiwa gè. ³³ Ɔ à gè à zetà, à wabikè Diiwa. ³⁴ Ɔ à wùle népiwa. A lepè aà léwa, à wɛpè aà wéu, à ɔdàda aà ɔɔu, à kùà ká màmwà e aà me gè wāa kù. ³⁵ Elizi fèlewà, àle taa'o kpépiu, à gé le à su la, ɔ à èa gbɛsɛd̀i népiwa lo.† Ɔ népi nisà gèn sopla à a wé wè. ³⁶ Ɔ Elizi Geazi sísi a òè: Sunɛũ nɔɛpi sísi. Ké à mò, ɔ Elizi òè: N n né sé. ³⁷ A gè kùle aà gbázi à wùlè, ɔ à a népi sè b̀ò.

Anabis gáli ble yá

³⁸ Elizi tà Giligali. Gɔɔ bee imina kà bùsupiu. Anabis káaaa aà aɛ, ɔ a ò a zíkènapie: Dàa dite. Do kuu ánapibɔne. ³⁹ Ké an gbèe gè dopɔɔ wɛɛɛi bua, ɔ à b̀ò b̀òbo sè p̀owa. A a be b̀òbo kà a ula pai. Ké à

† 4:35 1Kia 17.21

sùò, ò wa pàapaa wa kà dou, gbēe dō lá a deo. ⁴⁰ Ké wà dopi dà gbépiòne aa pòbledò, ké aa ìe, aa wiilè aa mè: Lua gbé, ga ku dàapiue. Ǿ aai fō blèò. ⁴¹ Ǿ Elizi mè: A pēeti sé mòò. Ǿ a dā kà dàapiu à mè: Dāné aa ble. Ǿ pòvāipi làa dàapiu.

⁴² Gbēe bò Baali Salisa à mò Lua gbépie ní pēe pò wa kè ní pòwen séiao mèn bao ní mase dafuo. Ǿ Elizi mè: Kpa gbépiòwa aa só. ⁴³ Ǿ aà zíkèna aà là à mè: Gbépiò gbēon basooe, kpelewa má bee dilenéi? A wèwà à mè: Kpámá aa só, asa Dii mè aa soe, a kīni i ea gō. ⁴⁴ Ǿ a dilené aa sò a kīni gō lá Dii òwa.

5

Naama gbágbāa ní a kusuo

¹ Naama mé Siliò kía zīgōò dōaana ũ. A bēee ví a diie mé tōde, asa aà sabai Dii tò Siliò ziblè. Nēgōnae zī guu, ò kusu aà lè. ² Gōò pò Sili zīgō gbāamōnedeo gè Isaili būsuu yāa, aa nenōnae kù, ò à gō Naama na zíkèna ũ. ³ Ǿ nenōnapi ò a diipie: Tó n zā gè ānabi pò kú Samali kīi lé, ānabipi a aà gbágbāa ní a kusuo. ⁴ Ǿ Naama gè kī kīi à mè: Wéndia pò bò Isaili būsuu ò kéwa kéwa. ⁵ Ǿ Siliò kía mè: Fēle gé. Má lākē Isailiò kía. Ǿ Naama ānusu nāaa kiloo òaa do ní basoplao ní vuao kiloo bāaōkwi ní uladaò mèn kwi. ⁶ A gè ní taala pò kī kē Isailiò kīaepio lo. Lápi guu kī mè: Ma lāe bee kpāsāne ní ma ìwa Naamao, ké ñ e ñ aà gbágbāmēe ní a kusuo. ⁷ Ké Isailiò kía lápi kyokè, à a ulada ga kē à mè: Luan ma ũ ké mà to gbé ga ge mà to gbé àò aafiaa? Bóyāi à gbépi gbàea

mà aà gbágbã ní a kusuoi? A gwa à gwae, àlɛ ma léwɛɛ fá!

⁸ Ké Lua gbé Elizi mà Isaili kía a ulada ga kè, à lékpāsākèè à mè: Bóyāi n n ulada gà ní kèi? To gbépi mɔ ma kíi, iɔ dō ké ānabi ku Isaili būsuu. ⁹ Ǿ Naama gè a sógou, à gè zè Elizi kpé kpele. ¹⁰ Ǿ Elizi gbé zìwà à mè: Ge ñ nziá kpále Yuudē íu gēn sopla, n me i ea su a gbɛu wásawasa. ¹¹ Ǿ Naama pɔ pà, àlɛ tá à mè: Málɛ e a bɔ a kpéu à mɔ zɛ ma aɛ, i Dii a Lua sísi, i ɔɔɔɔmala, ma kusupi i láaɛa? ¹² Damasi swaɔ Abana ní Faapaao í maa de Isaili swaɔ íao lé? Má fɔ mà azia kpálekpaleu we mà gɔ wásawasao lé? Ǿ à ea ní pɔfɛo, àlɛ tá.

¹³ Ǿ aà íwaɔ s̄aàzi aa mè: Baa, tó ānabipi yá zí'ũ dànɛ yāa, nýɔ keo lé? Lá a ònɛ ñ nziá kpále íu, ní gɔ wásawasa, bee mé a n fua? ¹⁴ Ǿ à gè azia kpálekpale Yuudē íu e gēn sopla lá Lua gbépi òèwa. Ǿ aà me èa sù a gbɛu wásawasa lán èwaasonawa.* ¹⁵ Ǿ Naama ní a íwaɔ èa gè Lua gbépi kíi nípii, à zè aà aɛ à mè: Má dō sa ké diie ku guei dúnia guuo, sema Isaili būsuu bàasio. Gba pɔ mapi n zòblena ma mɔðɛ bee sí. ¹⁶ Ǿ Elizi mè: N Dii pɔ mi zíkèè kuao má sio. Naama nàɛwà aà sí, ní beeo à gí síi. ¹⁷ Ǿ Naama mè: Tó ni sio, mapi n zòblena ma gba zé mà būsɔ sɛ s̄baon aso pla, asa má sa'o dii pàlewa lɔ, sema Dii. ¹⁸ Dii sùuukɛmanɔ ní yáɛ beeo. Tó ma kía gè kúlei Limɔɛ a kpéu mé ma ge aà kpái, tó ma kuleaànɔ Limɔ kpépiu, Dii lí sùuukɛmanɔ ní yápio. ¹⁹ Ǿ Elizi òè: Ka bɛ aafia!

* **5:14** Luk 4.27

Ké à dàzεu, à táa'ò yoo, ²⁰ ̄ Lua gbέ Elizipi zíkεna Geazi láasookè à mè: Ma dii tò Sili gbέ Naamapi lé tá pá, i pó pó à m̀oε sio. N Dii kuaο má péλαàzi mà p̀e siwàε. ²¹ ̄ Geazi p̀ε Naamazi. Ké Naama è a té ní kpe ní bao, ̄ à b̀ a s̀gou, àε aà dá. Ké à kà, ̄ Naama aà là à mè: Aafiaa? ²² A wèwà à mè: Aafiaε. Ma dii mé ma z̀ma, à mè ànabio gáli èwaaso gbέon plaεo mé b̀ εflaiũo buio bùsu gusišideu aa mò a kíi tia. N ní gba ánuε kiloo bla ní uladao m̀n pla. ²³ ̄ Naama mè: Anusu kiloo basiiš sí. A nàεwà a kàè b̀niu m̀n pla ní uladao m̀n pla. A kpà a ìwa gbέon plawa, ̄ aa sè aa d̀aaa Geaziε. ²⁴ Ké aa kà Elizi bε s̀s̀i musu, ̄ Geazi p̀pio s̀má a kàε a kpéu, ̄ à gbέpio gbàε aa tà. ²⁵ Ké à gè zè a dii Elizi kíi, ̄ Elizipi aà là à mè: Geazi, má n γεui? A wèwà à mè: Mapi n z̀blena, mi gé gueio. ²⁶ ̄ Elizi òè: Ké g̀εpi b̀ a s̀gou, àε n dá, ní d̀ ma nisina kunn̄o weo lé? Anusu ge uladao siama g̀on lao, ge k̀ kpéε ge v̀εbuo ge s̄o ge zuo ge g̀ε ní n̄ε zíkεnao. ²⁷ Naama kusu a g̀nεε ní n buio e g̀opii. Ké à b̀ Elizi kíi, ̄ kusupi líààla p̀uu lán buawa.

6

M̀o fua ía

¹ Anabio gáli gbέε ò Elizie: Gu pó ẁi k̀k̀aaakεunn̄o gwa, à k̀ẁε f̀εn̄ũ. ² Wà gé Yuud̄i, wá baade i za paa, ẃ wá k̀k̀aaakεkpe d̀o we. ̄ Elizi mè: A gé. ³ ̄ an gbέε mè: Nyš géwan̄o lé? A wèwà à mè: Má gé. ⁴ ̄ aa gè s̄anu. Ké aa kà Yuud̄i, aale liz̄z̄š. ⁵ Ké an gbέε lé za z̄š, ̄ aà m̀o ẁò z̀ù íu potou, ̄ à wiilè Elizizi à mè: Ó'o dii, ma m̀opi

sèmáe fá! ⁶ Ǿ Lua gbépi m̀è: Mákíi à zùu súsui? Ké a òbè, Ǿ Elizi lizò a zù íu we, Ǿ m̀oopi f̀ù. ⁷ Elizi m̀è: Sé! Ǿ gbépi ɔ̀bò a k̀ù.

Sili zìg̃ gb̃aam̃ned̃o v̀iak̃a

⁸ Silió kía f̀èle Isailiɔ̀wa ní z̀io. A l̀ekp̀aai ní a ìwaɔ, Ǿ a òné gu p̀ó á b̀òokpau. ⁹ Ǿ Lua gbépi l̀ekp̀asákè Isailiɔ̀ kíae à m̀è aàɔ gupi d̀s̃a, asu g̃eao, asa Silió lé m̀ó wee. ¹⁰ Ǿ Isailiɔ̀ kía gb̃éɔ z̀ì gu p̀ó Lua gbépi a ỹá'òepiu. M̀aa Elizi ìò l̀edawà m̀òɔm̀oɔ, Ǿ ì to wàɔ gupio d̀s̃a. ¹¹ Ǿ Silió kía p̀o p̀à ỳápi musu. A a ìwaɔ k̀aaa, Ǿ à ní lá à m̀è: Wá gb̃é kpele mé de Isailiɔ̀ kía gb̃é ùi? A om̃e. ¹² Aà ìwapiɔ̀ do wèwà à m̀è: Ma dii kí, i ke wá gb̃eéá aà gb̃é no. Isaili b̀usu ānabi Elizi mé ì ỳá p̀ó ni o za n kpea dau siu Isailiɔ̀ kíae. ¹³ Ǿ kíapi m̀è: A ge aà weele gu p̀ó a kuu, mí gb̃éɔ z̀ì aà k̀úí. Ǿ wa òè: A ku Dotani. ¹⁴ Ǿ kía zìg̃ɔ̀ gb̃àe we dasidasi ní s̃òdeɔ ní z̀ikas̃og̃o. Aa gè we gw̃aas̃ina, aa ìia w̃élepizi.

¹⁵ Ké Lua gbépi z̀ikena f̀èle káaukaau, à gè bíi kpe, Ǿ à zìg̃ɔ̀piɔ̀ è liaa w̃élei ní s̃òdeɔ ní z̀ikas̃og̃o. Ǿ a ò Elizipi: O'ò dii, wá ke kpelewa ni? ¹⁶ A wèwà à m̀è: Nsu to v̀ia n k̀úo. Gb̃é p̀ó k̀úwanɔ̀ dasi de gb̃é p̀ó k̀úrñoɔla. ¹⁷ Ǿ Elizi wabikè à m̀è: Dii, ò aà wé k̃èè. Ǿ Dii z̀ikenapi wé k̃èè. Ké à gugwà l̀o, Ǿ à s̃òdeɔ ní s̃ògo tedeɔ è liaa Elizizi, aa ì s̀is̃ipia. ¹⁸ Ké Silió lé m̀ó Elizi k̀úí, Ǿ à wabikè Diiwa à m̀è: To gb̃épiɔ̀ v̀iak̃ú. Ǿ Dii tò aa v̀iak̃ú lá Elizi a wabikèwawa. ¹⁹ Ǿ Elizi ò Sili zìg̃ɔ̀piɔ̀ne: Z̃éé bee no! W̃élee bee no! A temazi, mí géánɔ̀ gb̃é p̀ó ále weele k̀í. Ǿ à gèrño Samali. ²⁰ Ké

aa gè wélepiu, ò Elizi mè: Dii, n n wé wéné sa. Ké Dii n wé wéné, aa gugwà aa è Samali wa kuu. ²¹ Ké Isailio kía n é, à Elizi là à mè: Mà n dede yà? Baa, mà n dedea? ²² O Elizi wèwà à mè: Nsu n n dedeo. Ni gbé pò n n kùkù zilauo dede yà? Pèe kpámá aa só, í kpámá aa mi, aai gbasa tá n diiwa. ²³ O kí blesakèné, aa pògbè aa imi, ò aa n gbáe, aa tà n diiwa. A gbea Sili zigò gbãamonedeo i ea mo sii Isaili búsuu lo.

Silio koezãa Samalizi

²⁴ Goopla gbea Silio kí Benadada a zigòo kãaa pii, ò aa mò koezò Samalizi. ²⁵ O noana gbãakù Samali wéleu. Wà koezònízi e wàle zàa'n mi yia ánuusu kiloo do, felenguulu gbò zaa néna le do sò ánuusu owatè soo. ²⁶ Ké Isailio kía be bíi musu, ò noee wiilèwà à mè: Ma dii kí, ma suaba. ²⁷ O kipi òè: Tó Dii i n suabao, má e mà n suaba má ni? Pówengbèkii ge vèefèkii pòe vie? ²⁸ O à èa aà là à mè: Bómè n lei? O noepi wèwà à mè: Noee mé òmèe mà mó n ma negòeo wà so gbã, zia sò wí a pò só. ²⁹ O wa ma né fùukè wá sò. Ké gu dè, ò má òè aà mó n a pòo sò wà só,* asi za goo bee à a pò ùle kòe. ³⁰ Ké kí noepi yãmà, à a ulada ga kè. Lá a be bíi musu màa, ké wà wèsè wà aà gwà, wa è a ulakaso daa a uladapi zie. ³¹ O kí mè: Tó mi Safata né Elizi mi zò gbão, Lua yãpãsikemee bèebèe.

³² Elizi zòlea a kpéu n gbèzòo. O kí gbé zì aà doaa gé Elizi kúie e àò ká. E zínapi àò gé kái we, ò Elizi ò gbèzòopione à mè: Gbèdenàò gbé zì, àle mó ma mi zò. A laaika! Tó zínapi kà, à zetaè, ásu to aà gèo. I

* 6:29 Iko 28.53-57

aa dii kèse kōfi ma do aa kpeo lé? ³³ Goo pò àle yā'oné, zínapi kà. Ǿ kipi kà à mè: Dii mé yáε bee yīawá, b́yái ma wé doaazi loi?

7

¹ Ǿ Elizi mè: A Dii yāma! A mè zia maa'i wa pēeti yía Samali bíiboleu zaa le do ánuusu ɔwatē do, pówena zaa le pla sō ánuusu ɔwatē do. ² Ǿ kí kwàasi a zāsi Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupoo f̄s, yápi a kee? Ǿ Elizipi mè: Nyō wesie, kási nýō e ñ bleo.

Kusude baonakpa

³ Kusude gbēon síiō ku bíiboleu. Aa òkōe: B́yái wá zōlea la e wà ge gagai? ⁴ Tó wa mè wá gē wéle eu, nana ku we, wá gagaε. Tó wa gō la sō, ga doupie. Wà fele wà ge na Siliò b̀owa. Tó aa wá tó b́e, wá ku. Tó aa wá dedee sō, wa gagan we. ⁵ Ǿ aa fele oosiele, aale gé Siliò b̀ou. Ké aa kà b̀o léi, aa è gbēe ku weo. ⁶ Dii tò Siliò b̀odeo śgoo ní śo ní zīgō dasiò kía màe, ò aa òkōe, Isailiò kía fiab̀o Iti kía ní Egipi kíaone aa mo lélewáε. ⁷ Ǿ aa tilè oosielepi g̀o, aa ní zwàakpeo tò we ní ní śo ní ní zàa'inao. Aa ní b̀o tò we lá a dewa, aa lèkōwa aa nízia mib̀kii wéle.

⁸ Ké kusudepiò kà b̀opiu we, aa g̀e zwàakpepio do guu, aa pòblè aa imi, ò aa ánuusu ní vuao ní pòkasaò s̀le aa ge ùle. Ké aa èa sù, aa g̀e zwàakpe pāleu lo, aa pòo náaa aa ge ùle. ⁹ Ǿ aa òkōe: Yá pò wále kēpi maa. Gbã mé de wà baonakpa, ò wá nílea? Tó wa nilé màa e gu g̀e d̀ò, a go a wá gbēe. Wà fele g̀o wà ge o kibedeone. ¹⁰ Ké aa kà we, aa lezù wéle bíiboledōanaozi aa mè: Wa ge Siliò b̀ou, wi

gbēe e weo, wi gbēe kía maο. An sǒo ní ní zàa'inaο mé dɔdɔa we, mé an zwàakpεo kú ní gbεu gboosai. ¹¹ Ké bíibɔledɔanapio lezù aa òné wéleu, ɔ wà a baokpà kibε ua. ¹² Ǿ kí fεle gwāasína, a ò a iwaoνε. Má yá pó Silio kèwēε oé. Ké aa dɔ noana wá kú gbāa, a yáí ɔ aa bɔle ní bòou, aa gè ùle sēu. Aale e wá bɔle wéleue, wi wá kúkú bēε, wi si wéleu. ¹³ Ǿ aà iwao do òè: Lá wá Isaili pó wa gɔo wa gɔ leε wà gagaε, to wà sǒ pó gɔo se mèn soo, wí ní zǐ yá pó kèpi gwai. ¹⁴ Ǿ aa sǒgo sè mèn pla ní sǒo, ɔ kí ní gbáε à mè: A gε Sili zǐgɔo gbesele à gwa! ¹⁵ Ǿ aa ní gbεsèle e Yuudēi. Aa è ké Silio tilèε, aa ní pɔkasao ní ní gɔkeboο fàaa zé guu we. Ǿ zinapio èa sù aa yápi síu kíε.

¹⁶ Ǿ wà bɔle gè Silio bòou wà pɔo náaa, ɔ wàle pēeti yia zaa le do ánu su ɔwatē do, pówena zaa le pla ánu su ɔwatē do, lá Dii òwa. ¹⁷ Kí a kwāasipi díle bíibɔledɔana ũε, ɔ wà ɔzòwà bɔlepiu à gà, lá Lua gbépi dɔaa ò gɔo pó kí mò aà bewa. ¹⁸ A kè lá Lua gbépi ò kíewa à mè: Wa pówena yía zia maa'i Samali bíibɔleu zaa le pla ánu su ɔwatē do, pēeti zaa le do ánu su ɔwatē do. ¹⁹ Kí kwāasipi mé a zāsí Lua gbépiwa à mè: Baa tó Dii loupoo fɔ, yápi a kεε? Ǿ Lua gbépi òè: Nyɔ wesie, kási nýɔ e bleo. ²⁰ Ǿ à kè màa, wà ɔzòwà bíibɔleu, à gà.

8

Kí Sunεŭ nεε bua sɔaaaè

¹ Elizi ò nεε pó à aà né vùpie aà fele ta bùsu pāleu ní a bεdeo, i gɔoplakε we, asa Dii díle noana ào ku Isaili bùsuu e wè soplaε. ² Ǿ nεεpi kè lá Lua gbépi

òewa. Aàpi ní a bēdeɔ aa gè z̀l̃e Filit̃ɔ̀ b̀usu e w̃e
 sopla. ³ W̃è soplapi gb̃ea ̃ à b̀ Filit̃ɔ̀ b̀supiu à s̀, ̃
 à gè wiilei kíwa a be ní a buao yá musu. ⁴ G̃ɔ̀ bee kí
 lé faaibo ní Lua gb̃épi z̃ikena Geazio à m̀: Yāz̃ɔ̀ p̀
 Elizi k̀ɔ̀ dau sium̃e. ⁵ G̃ɔ̀ p̀ àl̃e aà g̃evua yā'o kíe,
 ̃ ñɔe p̀ à aà ñeg̃ɔe v̀epi m̀ wiilei kípiwa a be ní a
 buao yá musu. ɔ Geazi m̀: Ma dii kí, ñɔe p̀ Elizi aà
 né v̀èpin ke. ⁶ Ké kí yápi lálawà, ̃ ñɔepi yápi s̃uè.
 ɔ kí ò a z̃ikenaɔ doe: Ñɔepi p̀ɔ̀ s̃aaè ní bl̃e p̀ k̀ aà
 buapiu za g̃ɔ̀ p̀ à f̃el̃e la e à gè p̀èð gb̃awao.

Azaeli kí Benadada dea

⁷ Elizi gè Damasi. G̃ɔ̀ bee Silio kí Benadada lé
 gyāke. Ké wa òè Lua gb̃é m̀ la, ⁸ ̃ kípi ò Azaeli:
 P̀ se gé daiò Lua gb̃éle ñ aà gba, ní oè aà Dii lam̃e,
 tó má f̃el̃e ní gyāe beeo. ⁹ ɔ Azaeli Damasi p̃maao
 náaa yiongo aso bla, ̃ à gè daiò Elizile. Ké à kà aà
 kí à m̀: N z̀bl̃ena Silio kí Benadada mé ma z̃ima
 mà n lae, tó a f̃el̃e ní a gyāo. ¹⁰ ɔ Elizi w̃èwà à m̀:
 Ge ñ oè a f̃el̃e ní beeo, āma Dii òl̃m̃e a gae. ¹¹ ɔ Lua
 gb̃épi w̃eb̃ii Azaeliwa e wí gè aà k̀, ̃ Lua gb̃épi nà
 ɔl̃bwa. ¹² ɔ Azaeli aà là à m̀: Ma dii, b́yāi níle ɔl̃bi?
 A w̃èwà à m̀: Ké má ṽai p̀ níỹ ke Isail̃ɔne d̃ yáie.
 Nỹ tes̃ ní zegik̃iɔwa, níỹ ní èwaasoɔ dede ní f̃endaɔ,
 níỹ ní néo wíwi, níỹ ní ñosindeeɔ puipui. ¹³ ɔ Azaeli
 m̀: Mapi n z̀bl̃ena, b́n ma ũ mà gbas̃a yāz̃ɔ̀ bee
 taa kei? ɔ Elizi òè: Dii òl̃m̃e, níỹ g̃ɔ̀ Silio kía ũe.*

¹⁴ Ké à b̀ Elizi kíi, à èa tà a diiwa. Ké kí yá p̀ Elizi
 ò gb̃èawà, à m̀: A òm̃e níỹ f̃el̃e aafia. ¹⁵ Ké gu d̀,

* **8:13** 1Kia 19.15

Azaeli zwàa gèele se kpàle íu, a kù kí oaa, i wekii eo, à gà. ☽ Azaelipi zòle aà gbɛu.

Yuda ƙi Yeholaũ
(2Lad 21.2-20)

¹⁶ Isailio ƙi Ahabu né Yolaũ kpalablea wè sode guu, Yuda ƙi Yosafa né Yeholaũ na kpalableawa.

¹⁷ Aà wè baakwi ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè swaaɔɛ. ¹⁸ A zè ní Isaili ƙia ɔ yákeao lán Ahabu bedɛwaɛ, asa à Ahabu nenɔɛ sè nɔ ũɛ, ɔ à yá pɔ Dii yeio kè. ¹⁹ N beeo Dii i we Yuda ɔ tɔbɔzɔ a zòblena Davidi yáí, asa à legbèè à mè aà bui filia aɔ dɔ gɔɔpiiɛ.†

²⁰ Yeholaũpi kpalablegɔɔ ɔ Eɔɔũ nízia sí Yudaɔwa† aa nízia ƙia kpà. ²¹ Ké Yeholaũ gè Saii ní a zikasɔgɔɔ pii, ɔ Eɔɔũ liaaazi ní a sɔgodeɔ. A fɛle ní kɛaa gwáasina à tà, ɔ aà zlgɔɔ bàalè tà be. ²² Eɔɔũ nízia sí Yudaɔwa e ní a gbão. Gɔɔ bee Libenadeɔ nízia sí Yudaɔwa sɔ. ²³ Yeholaũ yá ƙiniɔ ní yá pɔ a kèɔ pii kú Yuda ƙia ɔ ladau. ²⁴ Yeholaũ gà, wà aà mia kpàkɔi ní a deziɔ Davidi wéleu, ɔ aà né Aazia zòle aà gbɛu.

Yuda ƙi Aazia
(2Lad 22.1-6)

²⁵ Isailio ƙi Ahabu né Yolaũ kpalablea wè kuɛplade guu ɔ Yuda ƙi Yeholaũpi né Aazia na kpalableawa. ²⁶ Aà wè bao ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè doɛ. Aà da tón Atalia, Isailio ƙi ɔmeli tɔɔnaɛ. ²⁷ Aazia zè ní Ahabu bedɛ yákeaoɛ, à yá pɔ Dii yeio kè lán Ahabu

† **8:19** 1Kia 11.36 ‡ **8:20** Daa 27.40

bedeɔwa, asa aà ànsueɔne. ²⁸ A gè nà Ahabu né Yolaũwa, ɔ aale zika ní Silio kí Azaelio sãnu Lamɔtu Galada. Ké Silio Yolaũ kè'ia, ²⁹ ɔ à èa tà Yezelee e a bɔpi àò laa. ɔ Aazia gè wékpaleiaàzi we.

9

Yehu kpaá Isailio kía ũ

¹ Anabi Elizi ānabi gāli gbēe sīsi, ɔ a òè: N n ula kāaa n kú, nīsi tūue bee si geò Lamɔtu Galada. ² Tó n ka we, kpáleke Yosafa né Yehu, Nimisi tɔũnazi, ní aà bɔ a gbéɔ guu, ní gēaàno kpéu e kpea. ³ Ní tūupi nīsika aà miwa, ní oè Dii mè a aà kpà Isailio kía ũe. Bee gbɛa ní zewē n bàale n su. Nsu gēgē weo. ⁴ ɔ ānabi èwaasopi gè Lamɔtu Galada. ⁵ Ké à kà we, à zīgɔ dɔaana è kálea, ɔ à mè: Dɔaana, má yāvī mà onɛ. ɔ Yehu aà là à mè: Wá dé nle oi? A wèwà à mè: Mmɛ dɔaana. ⁶ Ké Yehu fɛle gè kpéu, ɔ èwaasopi nīsikà aà miwa à mè: Dii Isailio Lua mè a n kpa a gbé Isailio kía ũe.* ⁷ Ní Ahabu bedɛɔ dɛdɛ, Dii i a zòblena ānabio tɔsiné ní a zòblena pó Zezabeli ní déɔ píi. ⁸ Ní Ahabu bedepiɔ dɛdɛ zɔɔ ní wéɛɔ píi. An gɔɛ su gɔ Isaili bùsuuo, ⁹ Ahabu ua i gɔ lán Nɛba né Yeloboaũ uawa, lán Ahia né Baasa uawa. ¹⁰ Gbɛɔ Zezabeli ge so Yezelee bíi kpeɛ,† gbēe a aà vɔ. ɔ ānabipi zewè, à tilè. ¹¹ Ké Yehu bò gè a dɔaana deɔ kíi, ɔ aa aà là aa mè: Bóyāi íandepi m̀i n kíi? A wè má à mè: A gbépi dɔ, yābolɛnaɛ. ¹² ɔ aa mè: Egeɛ! Owɛɛ. ɔ à mè: Yá pó a òmɛɛn ke: A mè Dii mè a ma kpa Isailio kía ũe. ¹³ ɔ an baade kè kpakpa à a ulada

* **9:6** 1Kia 19.16 † **9:10** 1Kia 21.23

se kàle aà zíe dede kiiwa, ò aa kuupè aa mè: Yehu mé kí ũ.

14 Ǿ Yehu lekpaai ní gbéǒ Yolaūzi. A mo lè kí Yolaūpi ní Isailio pii lé gí ní Lamotu Galadaos, ò aale zika ní Silio kí Azaelio. 15 Ké Silio aà kè'ia, ò à èa tà Yezelée e à gbágbā. Ǿ Yehu ò a gbépioe: Tó a zemanoe, ásu to gbēe bo wéleu à ge yápi baokpa Yezeléeo. 16 Ǿ Yehu gè a sógou à gè Yezelée. Yolaū wúlea we, Yudaó kí Aazia ku we lo, à gè wékpaleiaàzie. 17 Ké gudōana pó kú Yezelée kalanga musu Yehu è ní a gbéǒ, aale mó, ò à wiilè à mè: Ma gbéǒ è, aale mó. Ǿ Yolaū mè: Sōde gbae aà ge dañle, aà ní la tó aafia aale mó. 18 Ǿ sōde bò gè Yehu lè à mè: Kí mè aafia ríle móa? Yehu wèwà à mè: N baa ũma ní aafiaoi? Mo ñyō temazi. Ǿ gudōanapi mè: Zinapi ní lé, kási i ea sùo. 19 Ǿ kí sōde plaade gbàe lo. Ké à ní lé, à mè: Kí mè aafia ríle móa? Ǿ Yehu wèwà à mè: N baa ũma ní aafiaoi? Mo ñyō temazi. 20 Ǿ gudōanapi mè: A ní lé, kási i ea sù sōo. Gbépi gofia de lán Nimisi tōūna Yehuwaε, i gó baa lán íandewaε.

21 Ǿ kí Yolaūpi mè: Gó domεε sōone! Ké wa dèè, ò aa bò wéleu ní Yudaó kí Aaziao, baade ní a sógoo, aale gé dai Yehule. Ǿ aa kpàaū Yezelée gbé Naboti pó wa dè yāa bua. 22 Ké Yolaū wesí Yehule, ò à à là à mè: Yehu, aafia ríle móa? A wèwà à mè: Lá n da Zezabeli gbāsikεa táaó yá musu ní aà pōdaa gbéǒwao lígua, aafia ku máe? 23 Ké Yolaū líaa àle bàale, ò à lezù Aaziazí à mè: Bonkpeyāε Aazia! 24 Ǿ Yehu a sá kà à Yolaū pà a káafala zānguo. Kapi gè aà sō kù, ò à kè a sógou yògεε. 25 Ǿ Yehu ò a zīgō bade Bidekaae: N aà ge se zu Yezelée gbé Naboti bua we,

asa yá dòmagu. Ké wá kú s'ógo guu s'ānu yāa wá pla, wá té aà mae Ahabuzi, 5 Dii àsi'ò aà yá musu à mè ²⁶ a Naboti ní a néo dea è. Bua la 5 á Naboti p'ó t'osiue. A yáí tò ñ aà ge se v'ūaa bua we lá Dii òwa. †

²⁷ Ké Yuda 5 kí Aazia è màa, 5 à p'èle Betagā z'eu ní bao. 7 Yehu p'èleaàzi à mè: A aà de s'oe. 7 wà aà pà a s'ógo guu g'oo p'ó àle Guu s'isi k'ū Ibleaū sae. 7 à ní ké à tà Megido, we à g'au. ²⁸ Aà iwa 5 aà ge se dà s'ógo guu aa tàò Yelusaleū, 5 aa aà mia kpākōi ní a dezi 5 Davidi w'élēu. ²⁹ Za Ahabu né Yolaū kpalablea w'è kuedode guu, 5 Aaziapi g'ò Yuda 5 k'ia ũ.

Zezebeli gaa

³⁰ Ké Yehu m'ò Yezelēe, Zezebeli a baomà, 5 à kio kà à a mikā k'èke. Za b'ii kp'ediakōa fenentiu 5 àle z'íle gwa. ³¹ Ké Yehu g'è b'íib'oleu, 5 Zezebeli mè: N ke douñ ní Zimlio, n n dii dè. Aafia n m'oo laa? ³² Ké Yehu wesè musu, à fenenti gwà, 5 à mè: Déme z'èmanoi? Déme kú wei? Ké kibe z'íkēna gb'ēon pla ge àa'oo m'ò z'íle gwà fenentiu, ³³ 5 Yehu òné: A o'z'aa'zi. Ké aa o'z'aa'zi, à l'ele, 5 Yehu lé aà t'ò'òmpa ní a s'ógo e aà au f'ā giwa ní s'oo. ³⁴ Ké Yehu g'è kibe, à p'oblè à im'ī, 5 à mè: Baa ké n'oe'piá láaip'oe, wà aà v'ī, asa kíabuiē. ³⁵ Ké wà g'è aà séi wà v'ī, wi p'oe eo, sema aà miwa ní aà gb'ála 5 ní aà o'la 5 b'aaasio. ³⁶ 7 wà èa ge ò Yehuē, 5 à mè: Yá p'ó Dii dà a z'òblena Tisebe gb'é Eliae a òn we, à mè: Gb'ēo Zezebeli me so Yezelēe b'ii kp'ee. § ³⁷ Zezebeli ge a g'ō f'āaaa t'ole lán p'otuo gb'ōwa Yezelēe b'ii kp'ee. Gb'ēe a e me Zezebelin keo.

† 9:26 1Kia 21.19 § 9:36 1Kia 21.23

10

Yehu Ahabu buiò dede

¹ Ahabu buiò ku Samali g̃ɔɔ ũ gb̃ɔn bààɔkwí. Ǿ Yehu lak̃ a kpàsá Samali kíáɔne ní gb̃ɔz̃ɔɔ ní gb̃é p̃ó lé yáda Ahabu néɔne à mè: ² Tó láe bee á lé, lá á dii Ahabu buiò kúánɔ, mé á s̃́g̃oo ví ní s̃́ɔ ní w̃́le bíideo ní g̃́keɔɔ, ³ à á dii né p̃ó k̃éé maa wásawasa kpá aà mae kpalau, í z̃́ka á diipi b̃edeɔne. ⁴ Ǿ iwāa p̃ási kà ní p̃ɔa aa mè: Lá kía gb̃ɔn plaɔ i f̃́ g̃́èò, wá f̃́ g̃́è kpelewa ni? ⁵ Ǿ kib̃e z̃́ia ní w̃́le d̃aanao ní gb̃ɔz̃ɔɔ ní yádañdep̃iò gb̃éɔ z̃́ Yehuwa aa mè: N z̃̀blenaɔn wá ũ. Yá p̃ó ní òw̃́e pii, wá kee. Wá gb̃́e kpa kpalauo. Ke lá à k̃ène maawa. ⁶ Ǿ Yehu lá p̃ále k̃èné à mè: Tó a z̃́emaɔ, ále ma yāmae, à á dii Ahabu buipiò mi z̃́z̃, í m̃om̃e Yezel̃e zia maa'í.

Kíá népiò s̃́ aa gb̃ɔn bààɔkwíe, aa kú ní w̃́le gb̃ɔz̃ɔɔ p̃ó lé ní tòlokeɔ. ⁷ Ké lápi kà, ɔ aa kíabui gb̃ɔn bààɔkwipiò k̃ùk̃ù aa ní dede pii, ɔ aa ní miò kàka gbíu aa kpàsáè Yezel̃e. ⁸ Ké z̃́napi kà, ɔ a ò Yehu: Wà mò ní kíabuipiò miò ke. Ǿ Yehu mè wá kále bíib̃oleu l̃e pla e k̃ɔɔ.

⁹ Ké gu d̃ò, ɔ Yehu b̃ò g̃è z̃è gb̃éɔ ae à mè: Apiò á yāe vío, máme ma b̃o ma dii kpe ma aà d̃è, āma mi gb̃épiò dede. ¹⁰ Aɔ d̃́ sa ké àsi p̃ó Dii ò Ahabu b̃edeɔ yá musu, a kee a léle p̃áo. Dii yá p̃ó á dà a z̃̀blena Eliae a ò k̃è. ¹¹ Ǿ Yehu Ahabu b̃ede p̃ó g̃́ Yezel̃e d̃ède pii ní aà ìwa gb̃ɔz̃ɔɔ ní aà gb̃́naɔ ní aà sa'onaɔ. I aà gb̃́e too.*

* **10:11** Ozee 1.4

12 Ǿ à fèlɛ dà Samali zéu. Ké à kà sādānao bòokpakii, 13 ǿ à kpàaũ ní Yudaο kí Aazia daεo à ní lá à mè: Deon á ũi? Aa wèwà aa mè: Aazia daεon wá ũ, wa mo fòkpai kí Yolaũ bεdeowaε ní aà da Zezabeli bεdeo. 14 Ǿ Yehu ò a gbéεne: A ní kúkū béε! Ǿ aa ní kúkū aa ní dεde bòopiu lò saε. Aa gbεon bla ní plaoε, an gbεe i bo.

15 Ké à bò we, à kpàaũ ní Lekabu né Yonadabuo, àlɛ mó daialɛ. Ǿ Yehu aà là à mè: N sō kua lá ma sō kumawaa? Yonadabu wèwà à mè: Ao! Ǿ Yehu mè: Lá màaε, oomazi. Ké à odo Yehuzi, ǿ Yehu aà kũ gèaano a sόgo guu. 16 Yehu mè: Wà gé sānu, ní áia pó má vī ní Dii yáo e. 17 Ké Yehu kà Samali, à Ahabu bui pó gò weo dède mío. A ní tòbzò lá Dii dà Eliaε a òwa.

Yehu Baali zòblenaο dεdeα

18 Yehu gbéε kàaa píi, ǿ a òné: Ahabu zòblè Baaliε yoonnoε, ma Yehu má zòbleè maamaaε. 19 Baalideo sísimεε píi ní aà zòblenaο ní aà gbàgbanaο píi. An gbεe su gí móio, má ye sa zō o Baaliwaε. Gbé pó gĩ mói à gáε. Yehu lé ònoKené, ké à e Baali zòblenapio midεε. 20 Ǿ à mè: A dikpe dile Baali pó ũ. Ǿ wà a kpàwakè. 21 A lékpāsākè Isaili bùsuu píi, ǿ Baali zòblenaο mò píi, an gbεe i gō. Ké aa gè Baali kpéu, aa kpépi pà páupāu, gbápelekii kuo. 22 Ǿ Yehu ò kpépi ula'ulenaε: Bole ní ulaο Baali zòblenaοne nípii. Ǿ à bolené ní ulapio. 23 Yehu ní Lekabu né Yonadabuo gè Baali kpéu, ǿ Yehupi ò Baali zòblenapione: A wεpā gbéola à ní gwa maamaa, ké Dii zòblenaο su aao kúanο lao, sema á Baali zòblenaο átεε. 24 Ǿ Yehu ní Yonadabuo gè sa'oi. A mo lè Yehu gbéε kálεa bàasi gbεon basiiō. A òné yāa, tó an gbεe tò gbé pó àlɛ ní

nané ní ɔzi do piliwa, à wēni gè yáue. ²⁵ Ké Yehu sa pó wí a pó kátɛu à tékū ò a làa, ɔ a ò dɔaiɔ ní zígɔ badɛpiɔnɛ: A gè à ní dɛdɛ! Asu to an gbɛɛ piliwáɔ. Ké aa ní dɛdɛ ní fɛndaɔ, aa ní gɛɔ kòlɛ bàasi, ɔ aa gè Baalizi kpɛa. ²⁶ Aa Baali kpé lipɛɛɔ sèlɛ b̀òò aa tɛs̀wà, ²⁷ ɔ aa Baali gbɛ bílɛ, aa àà kpé gb̀òò, ɔ wà gupi dílɛ bíikpɛkɛkíi ũ e ní a gb̀ao.

²⁸ Maa Yehu Baali gbagbaa m̀dɛ Isaili bùsuu. ²⁹ N beeo i ɔbɔlɛ duuna pó Nɛba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a kɛau guu, a tɛ vua gáaena pó kú Beteli ní Dãɔziɛ.† ³⁰ Dii òè: Lá n yākè maa, n yá pó má yei kè, ní kè Ahabu bɛdɛɔnɛ lá ma zɛ̀dwa, n bui aɔ kpaa Isaili kpalau e ní s̀ɔkpɛɛɔwɛ. ³¹ Kásilɛ Yehu i zɛ ní Dii Isailiɔ Lua ikoyãoo, i laaidɔwà ní ǹsɛmɛndoo. I ɔbɔlɛ duuna pó Yeloboaũ Isailiɔ dà a kɛau guu.

³² Gɔɔ bee Dii tò Isaili bùsu ná laɔawa. Azaeli gbãablè Isaili bùsu ³³ pó kú Yuudɛ gukpɛ oiwa píi za Aloeɛ pó kú Aanɔ swadɔɔi e Galada ní Basana bùsuɔ. Gada buiɔ ní Lubɛni buiɔ ní Manase buiɔ ku we. ³⁴ Yehu yá k̀ini pó a k̀ɛɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní àà nɛg̀ɔnkɛyãɔ píi. ³⁵ Yehu gà, wà àà v̀i Samali, ɔ àà né Yoazaa z̀lɛ àà gbɛu. ³⁶ Yehu z̀lɛ Samali Isailiɔ kía ũ wè baakwi plasaɛ.

11

Yoasi ní a dazi Ataliao (2Lad 22.10-23.21)

¹ Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi gà, ɔ à f̀lɛ lé kíabuiɔ dɛdɛ píi. ² ɔ kí Yeholaũ nɛnɔɛ Yoseba, Aazia dāe, Aazia né Yoasi sè ní sae kíanɛ pó wàlɛ ní dɛdɛɔ guu. A àà ùlɛ Ataliaɛ kpɛa pó liiɔ kálɛau ní nɔɛ pó lé

† 10:29 1Kia 12.28-30

yó kpawào sãnu, ò wi e aà dèo. ³ Nèpi gò ulèa Dii kpéu ní a gwanapio e wè soolo. Goo bee Atalia mé Yuda bùsu kía ũ.

⁴ A wè soplade guu ò sa'onkia Yoiada kibε dɔai badeo ní zīgō badeo sīsī, ò wà m̀òr̀ǹo aà kíi Dii ua. Ǿ à yāyèr̀ǹo a tò aa lεgbè Dii ua we, ò à kía nεgōēpi òl̀ǹé. ⁵ Ǿ à yādīlənέ à mè: Yá pò áli ken ke: Tó a m̀o gudōai kámabogoozī, á gāli séia aò kibε d́á, ⁶ á gāli plaade sō Suu Bole, á gāli àaōde io bole pò kú dɔaio kpe d́á. ⁷ A gāli pla pò lé kámabo kámabogoozīo io né kíapi d́á Dii ua. ⁸ A liaaazi á baade ní a gōkεboo kúa. Gb́é pò sù s̀òázi, à aà dε. Aò tε kípizi gu pò àlε géu pii.

⁹ Zīgō badeo kè lá sa'onkia Yoiada ònéwa. An baade a gb́é sè gèr̀ǹo Yoiada kíi, gb́é pò lé kámaboo ní gb́é pò lé m̀o ní lεũkpakεio pii. ¹⁰ Ǿ Yoiada kí Davidi s̀ǹao ní aà s̀ngbao pò kú Dii kpéuo kpà zīgō badepiowa. ¹¹ Ǿ dɔaipio mò aa kàlε Dii kpé ní sa'okíio kpeele, sea za Dii kpépi oplaai oi e a zεε oi, baade ní a gōkεboo kúa, ké aao né kíapi d́áaò. ¹² Ǿ Yoiada b̀ò ní kía nεgōēpio à kíafua kpàè, à ikoyā lá kpàwà. Ké wà nísikà aà miwa wà aà kpà kía ũ, ò wà otaalè wà wiilè wà mè: Lua kí d́o ní aafiao! ¹³ Ké Atalia dɔaio ní gb́é kíniò kíapi mà, ò à f̀elε gè ní kíi Dii ua. ¹⁴ Ké à wεzù, à kípi è zεa m̀pεlε saε lá wí kewa. Zīgō badeo ní k̀aaepεnao zεa aà saε, mé gb́epii lé p̀ǹakε, aalε k̀aaepε. Ǿ Atalia a p̀okasaò ga k̀è à wii p̀alε à mè: Wà b̀ò ma kpεe! Wà b̀ò ma kpεe! ¹⁵ Ǿ sa'onkia Yoiada ò zīgō badepione: A ǹoēpi sε b̀oaàno bàasi, í gb́é pò b̀ò tεaàziò dεdε ní f̀ēndao. Asa à mè

wasu aà de Dii uaoe. ¹⁶ Goo pò nɔɛpi kà kibe bɔle pò sɔ̀ò ì gɛ̀u zéu, ɔ̀ wà ɔ̀pèlɛwà, we wà aà dèu.

¹⁷ Yoiada tò kí nì gbé́ɔ̀ lɛdoũkè nì Diio n̄pii, ké aa e wàɔ de Diipi gbé́ɔ̀ ũ yáí. A tò kí nì gbé́ɔ̀ lɛdoũkè nì k̄so lo. ¹⁸ Ɔ̀ wà gè Baali kpé gbòo, aa a gbagbak̄iio n̄ a táaɔ w̄wi kélekɛɛ, ɔ̀ aa Baali gbàgbana Matã dè gbagbak̄iipio sae.

Yoiadapi Dii kpé nà gud̄ɔ̀anaɔne n̄ ɔ̀z̄i, ¹⁹ ɔ̀ à z̄iḡɔ̀ badeɔ̀ sè n̄ d̄ɔ̀aiɔ̀ n̄ gbé́ k̄niɔ̀ pii, aa b̀ò Dii kpéu n̄ kíapio, aa kibe bɔle pò d̄ɔ̀aiɔ̀ ì gɛ̀u zé sè. Ké aa kà kibe, ɔ̀ k̄ipi z̄̀le ḡinaa, ²⁰ ɔ̀ b̀usupi gbé́pii pò kèna, mé wéle ḡò yákelesai. Lá wà Atalia dè n̄ f̄endao kibɛn we.

12

Yoasi Dii kpé kekeɛ (2Lad 24.1-14, 23-27)

¹ Yoasi kpalablè a wè̀ soplade guue. ² A ḡò k̄ia ũ Yehu kpalablea wè̀ soplade guu, ɔ̀ à z̄̀le kpalau Yelusaleũ wè̀ bla. Aà da t̄ón Zibia, Bɛɛɛɛba nɔɛɛ. ³ Goo pò sa'onkia Yoiada lɛdà Yoasiwa, Yoasipi yá pò maa Diie kè. ⁴ Kási i gulesi pò wa b̀ò daafo, w̄i gi wàɔ sa'o we, wàɔ tulaletikatɛa weɛ.

⁵ Yoasi ò sa'onanae: A ɔ̀a pò wà m̀ò Dii kpéu k̄aaa, naoke'ɔ̀a n̄ t̀òɔmabo'ɔ̀ao n̄ ɔ̀a pò w̄i m̀ò Dii kpéu n̄ p̄ɛãwàɔ pii. ⁶ Sa'onao lí ɔ̀api si ɔ̀sinaɔwa, w̄i Dii kpé guyaaaɔ kekeò. ⁷ Kási e Yoasi kpalablea wè̀ bao n̄ àaɔode guu, sa'onao i Dii kpé guyaaaɔ kekeo, ⁸ ɔ̀ k̄i Yoasi sa'onkia Yoiada sisi n̄ sa'onao pii, à n̄ lá à mè: Bóyáí ále Dii kpé guyaaaɔ kekeo ní? Asu ɔ̀a si ɔ̀sinaɔwa lo. Ali tó wà Dii kpé guyaaaɔ kekeò. ⁹ Ɔ̀ sa'onao wèi, aai ɔ̀asi gbé́ɔ̀wa lo. Aame wa Dii kpé

guyaaao kekεo. ¹⁰ Ǿ sa'onkia Yoiada kpagolo sè à a né f̃, ̃ a d̃ile sa'ok̃ii saε Dii kpé kpeεεe ɔplaa oi. Ǿ sa'ona pó lé kpé zé d̃́ao ì ̃a pó wà m̀dò Dii ua kau we píi. ¹¹ Tó aa è kpagolopi ̃a z̃ɔkù, ̃ kí lakēna ñ sa'onkiaio ì nao, aai káka b̃āniu. ¹² Aaī ̃a pó wa ỹ̀pi na gb̃é pó wà Dii kpé z̃i d̃ánéɔne ñ ɔz̃i, ̃ aaī fiabod̃ li'ānaɔne ñ kpedɔnao ¹³ ñ g̃ibonaɔ ñ gb̃è'ānao. Ǿ aa lí ñ gb̃è āao l̃uluò l̃, ké wà Dii kpé guyaaao kekεd̃ yáí ñ kpékekεa z̃i p̃āleɔ píi. ¹⁴ Wi Dii kpé ánuɔu taɔ pí ñ ̃a pó wà m̀dò Dii uapioo, ge filia t̃ed̃ebɔɔ ge au'el̃ebɔɔ ge k̃āaeɔ ge vua p̃ɔɔ ge ánuɔu p̃ɔɔ. ¹⁵ Dii kpékekεnao ̃ wà fiabòné. ¹⁶ Gb̃é pó aa ̃api kp̃amá aa fiabo z̃ikεnaɔneɔ, aali ñ lala ̃api yá musuo, asa gb̃épiá náaideɔne. ¹⁷ Ǿa pó wa kp̃à tàae fiabobɔ ge duun awakpabɔ ũ, w̃li g̃èd̃ Dii kp̃éuo. Sa'onao p̃é.

¹⁸ Goo bee Siliɔ kí Azaeli g̃è l̃èle Gatawa, ̃ à èa lé m̃ó lélei Yelusaleŭwa l̃. ¹⁹ Ǿ Yudaɔ kí Yoasi pó pó api ñ a dezi Yuda k̃iao Yosafa ñ Yolaũo ñ Aaziao kp̃à Diiwaɔ s̃èle ñ vua pó kú Dii kpé làasiuo ñ a be làasiuo píi, a kp̃àsā Azaeliε, ̃ Azaeli gò Yelusaleŭla. ²⁰ Yoasi yá k̃iniɔ ñ yá pó a k̃èɔ píi kú Yuda k̃iao ladau. ²¹ Aa İwaɔ lek̃p̃aaīaazi, ̃ aa aà d̃è Bemilo Sila z̃éu. ²² Aa denapiɔ t̃ón ke: Simeata né Yozaba ñ Someε né Yozabao. Ké Yoasi g̃à, wà aà mia kp̃ak̃oi ñ a dezi Davidi w̃éleu, ̃ aà né Amazia z̃èle aà gb̃eu.

13

Isailio kí Yoaza

¹ Yudaɔ kí Aazia né Yoasi kpalablea w̃è bao ñ àaɔode guu ̃ Yehu né Yoaza g̃ò Isailio k̃ia ũ, à z̃èle

kpalau Samali wè gëo ní plaoe. ² A yá pò Dii yeio kè à zè ní duuna pò Nèba né Yeloboaũ Isailio dà a keauo, i pãaleò. ³ Ŏ Dii pò pà Isailiozi, à ní ná Silio kí Azaeliè a ɔzi ní a né Benadadao e Yoaza kpalablea léwa. ⁴ Yoaza awakpà Diiè, ò Dii siaànɔ, asa a è lá Silio kíapi lé Isailio wetã. ⁵ Dii tò aa suabana è, ò aa bò Silio ɔzi, ò baade ku a ua lá a ziwa. ⁶ Kási aai ɔbole duuna pò Nèba né Yeloboaũ ní dá a keau guuo, aa zèðe. Asetaati lí gĩ pélea Samali. ⁷ Yoaza zigɔ ye láai, mé i ke sòde gbèɔn blakwio ní zikasògo mèn kwio ní zigò kèsede gbèɔn òasòsòo lee kwio (10.000) bàasio, asa Silio kía ní ké kélekelee, ò aa gò lán bùsuti pò wà òzòwàwa. ⁸ Yoaza yá kɔni, yá pò a kèò ní a negònkeyão ku Isaili kiao ladau. ⁹ Ké Yoaza gà, ò wà àà vɛ Samali, ò àà né Yehoasi zòle àà gbèu.

Isailio kí Yehoasi

¹⁰ Yudaɔ kí Yoasi kpalablea wè bla àaɔsaide guu ò Yoaza né Yehoasi gò Isailio kía ũ, à zòle kpalau wè gëo ní mendoòe. ¹¹ A yá pò Dii yeio kè, i ɔbole duuna pò Nèba né Yeloboaũ Isailio dà a keau guuo, à zèðe. ¹² Yehoasi yá kɔni pò a kèò ní a negònkeyão ní zi pò a kà ní Yudaɔ kí Amaziao ku Isaili kiao ladau. ¹³ Ké à gà, wà àà mia kpàkɔi ní Isaili kiao Samali, ò Yeloboaũ zòle àà gbèu.

Elizi gaa

¹⁴ Elizi lé gyãke, a bleo, ò Isailio kí Yehoasi gè àà lè, àle ɔbole à mè: Baa! Baa! Isaili zikasògo ní a sòdeɔn n ũ.* ¹⁵ Ŏ Elizi òè: Sá sé ní kaɔ. Ké a sè, ¹⁶ ò Elizi òè: Ka kpa sáa. Ké a kpà sáa, ò Elizi ɔnàna kipi ɔɔwa ¹⁷ à

* **13:14** 2Kia 2.12

mè: Gukpe fenenti wě. Ké a wě, 5 Elizi mè: Kapi zu. Ké a zù, 5 Elizi mè: Dii ziblekan we. Ziblea Siliᵛwa kaε. Nyᵛ Siliᵛ fu Afeki míᵛmiᵛε. ¹⁸ Ǿ Elizi mè: Kapiᵛ séle. Ké a sèle, 5 Elizi òè: Tᵛᵛle léᵛ. A lèᵛ gēn àaᵛ, 5 à zè. ¹⁹ Ǿ Lua gbépi pᵛ pàaàzi à mè: A maa n̄ tᵛᵛle léᵛ yāa gēn sᵛᵛ ge sooloe, ní zible Siliᵛwa míᵛmiᵛ. Tiasa rýᵛ ziblemá gēn àaᵛε.

²⁰ Elizi gà, 5 wà aà v̄i.

Ké a wě sù, 5 Mᵛabu gbāamᵛnedeᵛ s̄i Isaili bᵛsuu.

²¹ Gᵛᵛ bee gbéᵛ lé ge v̄iε. Ké aa gbāamᵛnedeᵛp̄iᵛ è, 5 aa gēpi sè ᵛz̄i Elizi miau. Ké gēpi lèle Elizi wáᵛwa, 5 à vù à f̄le zè.

²² Siliᵛ kí Azaeli Isailiᵛ wetà e Yoaza kpalablea léwaε. ²³ Ǿ Dii sùuukèr̄nᵛ à wēnadᵛné, à r̄i wegwà a bàa pᵛ kú r̄i Ablahaᵛᵛ r̄i Izaakio r̄i Yakᵛbuo yái. I we r̄i tᵛᵛz̄ᵛ, i r̄i vūaaᵛ e r̄i a gbāᵛ. ²⁴ Ké Siliᵛ kí Azaeli gà, 5 aà né Benadada z̄ᵛle aà gbεu. ²⁵ Ké Yoaza né Yehoasi z̄ikà r̄i Azaeli né Benadadap̄iᵛ, à èa wéle pᵛ Azaeli s̄i a mae Yoazawaᵛ s̄iwa. Yehoasi z̄iblèwà gēn àaᵛε, 5 à Isaili wéleᵛp̄iᵛ s̄iwa.

14

Yudaᵛ kí Amazia (2Lad 25.1-28)

¹ Isailiᵛ kí Yoaza né Yehoasi kpalablea wě plaade guu 5 Yoasi né Amazia gᵛᵛ Yudaᵛ kía ū.

² Aà wě baasᵛode guu 5 à kpalablè, à z̄ᵛle báawa Yelusaleᵛ wě baakwi mēndosaie. Aà da tón Yoadā, Yelusaleᵛ nᵛεε. ³ A yá pᵛ Dii yei kè, āma i ka a mae Davidi pᵛwao. A a mae Yoasi ᵛlesèε wásawasa.

4 Ama i gulesí pò wa bòo daaño, wò sa'o wàò tu-laletikate a we e tiaε. 5 Ké à zèdò kpalau, ò à a ìwa pò aa a mae dèò dèdε sò. 6 Lá a ku Mòizi ikoyá láuwa, i gbèdenapio néò dεdεo. Lápi guu Dii mè wasu maeò dεdε ní néò duuna yáio, mé wasu néò dεdε ní maeò duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie. 7 Amazia mé zìblè Èdòwáwa Guzulε Wisideu gbèon òaasòsoo lεε kwi (10.000). Zipi guu à Sela siu, ò à tòkpàè Yòkeeli e ní a gbào.

8 Bee gbεa Amazia gbéò zì Isailio kí Yoaza né Yehoasi, Yehu tounawa, a òè: Mò wà kò le zìlau. 9 Isailio kí Yoasi wèwà à mè: Libā bùsu lεaa lékpāsākè Libā bùsu sεdε líe à mè, aà a nenεε kpāsā a néwa, ò Libā bùsu wài mò òzò leaapiwa. 10 N zìblè Èdòwáwa, ò n nzia sè lési. N tóbò, àma n nzia to tεεε. Tó n sòle dà, nýò fua, mpi ní Yudaò pii. 11 Kási Amazia i swásεio, ò Yehoasi mò léleiwà. Aa kò lè Yuda bùsu wéleu Besemesi. 12 Ké Isailio Yudaò fù, ò Yudaò bàalè, baade tà a bε. 13 Besemesi we ò Yehoasi Amazia kùu à tàò Yelusaleù. A a bíi gbòò gàsísuu òaa pla za Èflaiù Bòle e Gola Bòle. 14 A vua ní ánusuo ní pò pò kú Dii kpéuo ní pò pò kú kibe láasiuo sèle pii, ò à gbéò kùkù à tànnò Samali zìzò ù. 15 Yehoasi yá kini pò a kèò ní a negònkeyāo ku Isaili kíaò ladau ní lá à zìkà ní Yudaò kí Amaziaoo. 16 Ké Yehoasi gà, wà aà mia kpàkòi ní Isaili kíaò Samali, ò aà né Yeloboau zòle aà gbεu.

17 Yudaò kí Amazia ku Yehoasi gaa gbεa e wè gεoe. 18 Amazia yá kiniò ku Yuda kíaò ladau. 19 Wà lékpàaiaazi Yelusaleùε, ò à bàalè tà Lakisi. O wà gbéò gbàε, aa pèleaazi aa aà dè we. 20 O wà aà gε

sè ní s̄o wà sùò Yelusaleũ, wà aà mia kpàk̄s̄i ní a deziò Davidi wé̄leu. ²¹ Ǿ Yudaò Uzia kpà kía ũ aà mae Amazia gb̄eu. Uzia wè̄ ḡeò ní m̀̀ndooe. ²² Ǿme Elata kè̄kè̄ kà̄le Yudaòne a mae gaa gb̄ea.

Isailiò kí Yeloboaũ

²³ Yudaò kí Yoasi né Amazia kpalablea wè̄ ḡeode guu ǿ Yoasi né Yeloboaũ ḡ̄ Isailiò kía ũ Samali, à z̄̀le kpalau wè̄ bla ní m̀̀ndooe. ²⁴ A yá p̄ó Dii yeio kè̄, i ɔ̀b̄ole duuna p̄ó N̄eba né Yeloboaũ Isailiò dà a keau guuo. ²⁵ Ǿme èa Isailiò b̄usu s̄i za Amata b̄olei e Isia Wisidei, lá Dii Isailiò Lua dà a z̄̀blena Amitai né Yonasi,* Gatef̄ee gb̄é̄e a òwa. ²⁶ Asa Dii è Isailiò lé taasike maamaae, z̄̀ɔ̀ ní w̄é̄e p̄ii, mé aa gb̄ēe v̄i à d̄̀n̄leo. ²⁷ Dii i me á Isailiò tó de d̄̀n̄iauo, ǿ à ní suabà Yehoasi né Yeloboaũ sabai. ²⁸ Yeloboaũ yá k̄ini p̄ó a kèò ní z̄̀i p̄ó a kàò ku Isailiò kíaò ladau ní lá à èa Damasi ní Amatao s̄i Isailiòneò. ²⁹ Ké à gà, wà aà mia kpàk̄s̄i ní a dezi Isailiò kíaò, ǿ aà né Zakali z̄̀le aà gb̄eu.

15

Yudaò kí Uzia (2Lad 26.1-4, 21-23)

¹ Isailiò kí Yeloboaũ kpalablea wè̄ baas̄o ní plaode guu Amazia né Uzia ḡ̄ Yudaò kía ũ. ² Aà wè̄ ḡeò ní m̀̀ndoode guu ǿ à kpalablè, à z̄̀le báawa Yelusaleũ wè̄ blakwi ní plaoe. Aà da t̄ón Yekolia, Yelusaleũ n̄oe. ³ A yá p̄ó Dii yei kè̄ lá a mae Amazia kè̄wae. ⁴ Ama i gulēs̄i p̄ó wa b̄òò daāio, gb̄é̄o ìò sa'ò

* **14:25** Yon 1.1

wàò tulaletikateá we e tiaε. ⁵ ∩ Dii tò kusu àà lè, a v̄ie e à gè gào. Àà kpé kú adoae, àà né Yotaũ mé kú kibε. ∩me Yudaò d̄oana ũ. ⁶ Uzia yá k̄iniò ku Yuda kíaò ladau ní yá pò a kèò píi. ⁷ Ké à gà, * wà àà v̄i kái ní kíapiò Davidi wé̄leu, ò àà né Yotaũ zò̄le àà gbεu.

Isailiò kí Zakali

⁸ Yudaò kí Uzia kpalablea wè̄ bla plasaide guu ò Yeloboaũ né Zakali gò̄ Isailiò kía ũ Samali, à zò̄le kpalau m̄o sooloe. ⁹ A yá pò Dii yeio kè lá a deziò kè̄wae. I ò̄bolε duuna pò Nεba né Yeloboaũ Isailiò dà a keau guuo. ¹⁰ ∩ Yabesi né Saluũ lekpāaiāzi ní gbé̄, à àà dè Ibleaũ, ò à zò̄le àà gbεu. ¹¹ Zakali yá k̄iniò ku Isaili kíaò ladau. ¹² Màa yá pò Dii ò Yehue kè, à mè àà buiò mé aaò Isaili kpalable e à ge pe àà s̄okpaε̄owa.†

Isailiò kí Saluũ

¹³ Yabesi né Saluũ gò̄ kía ũ Yudaò kí Uzia kpalablea wè̄ bla m̄endosaide guue, à zò̄le kpalau Samali m̄o doe. ¹⁴ Ké Gadi né Menaεũ b̄ò Tiiza à gè Samali, ò à Yabesi né Saluũpi lè we a dè, ò à zò̄le àà gbεu. ¹⁵ Saluũ yá k̄iniò ní lé pò a kp̄aāi ní gbé̄ò Zakalizio ku Isaili kíaò ladau. ¹⁶ Menaεũpi b̄ò Tiiza à gè lè̄le Tifasawa ní gbé̄ pò kú a guuo ní gbé̄ pò kú a bùsuuo píi, asa aa ḡi zεw̄ièε. Ké à lè̄lemá, ò à n̄osindeeò p̄uipui píi.

Isailiò kí Menaεũ

¹⁷ Yudaò kí Uzia kpalablea wè̄ bla m̄endosaide guu ò Gadi né Menaεũpi gò̄ Isailiò kía ũ, à zò̄le

* 15:7 Isa 6.1 † 15:12 2Kia 10.30

kpalau Samali wè kwiε. ¹⁸ A yá pò Dii yeio kè e a wèni léue. I ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a keau guuo.

¹⁹ Ké Asiliɔ kí Pulu sí Isaili bùsuu, ɔ Menaēũ aà gbà ánuusu tɔnu baakwi ní síiɔ, ké Pulupi e ɔdawa, i zeɔ kpalau yáí. ²⁰ Menaēũ tò Isailiɔ ánusupi fiabò, ɔ ɔdeɔ ánuusu kpà ní miwa ɔwatē blakwikwi Asiliɔ kía pò ũ. ɔ Asiliɔ kíapi èa tà, i ze ní bùsu weo. ²¹ Menaēũ yá kɔniɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní yá pò a kèɔ píi. ²² Ké à gà, ɔ aà né Pekaia zòle aà gbεu.

Isailiɔ kí Pekaia

²³ Yudaɔ kí Uzia kpalablea wè blakwide guu ɔ Menaēũ né Pekaia gò Isailiɔ kía ũ, à zòle kpalau Samali wè plaε. ²⁴ A yá pò Dii yeio kè, i ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a keau guuo. ²⁵ Aà zìgò bade Lemalia né Peka lekpàaiaazi ní gbéɔ. ɔ à Galada bùsudeɔ sè gbèɔn blakwi à sɔrɔn kípizi aà zegikíi Samali, à aà dè ní Aagobuo ní Alieo, ɔ à zòle aà gbεu. ²⁶ Pekaia yá kɔniɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní yá pò a kèɔ píi.

Isailiɔ kí Peka

²⁷ Yudaɔ kí Uzia kpalablea wè blakwi ní plaode guu ɔ Lemalia né Peka gò Isailiɔ kía ũ, à zòle kpalau Samali wè baοε. ²⁸ A yá pò Dii yeio kè, i ɔbɔle duuna pò Neba né Yeloboaũ Isailiɔ dà a keau guuo. ²⁹ Peka gɔɔ ɔ Asiliɔ kí Pulu mò Iyoni sí ní Abeli Bemaakao ní Yanɔao ní Kedεsio ní Azoo. A Nefatali bùsu sí lɔ, Galada ní Galileo píi, ɔ à bùsupideɔ kùkù tàrɔn Asili. ³⁰ Ela né Ozee lekpàaí ní gbéɔ Pekazi, ɔ à aà dè à zòle aà gbεu Uzia né Yotaũ kpalablea wè baode

guu. ³¹ Peka yá kɛniɔ ku Isaili kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi.

Yudaɔ kí Yotaũ
(2Lad 27.1-9)

³² Isailiɔ kí Lemalia né Peka kpalablea wè plaade guu ɔ Uzia né Yotaũ gɔ̃ Yudaɔ kía ũ. ³³ Aà wè baasɔode guu ɔ à nà kpalableawa, à zɔ̃le kpalau Yelusaleũ wè gɛɔ ní m̀endooe. Aà da tɔn Yelusa, Zadoki née. ³⁴ A yá pɔ Dii yei kè lá a mae Uzia kèwae. ³⁵ Ama i gulesí pɔ wa bòɔ daaño, wɔ sa'o wàɔ tulaletikateɔa we e tiae. Ɔme Dii ua bɔle pɔ kú musu kèke. ³⁶ Yotaũ yá kɛniɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi. ³⁷ Gɔɔ bee Dii tò Siliɔ kí Lezini ní Lemalia né Pekao nà léleɔ Yudaɔwawa. ³⁸ Ké Yotaũ gà, wà aà mia kpàkɔi ní a deziɔ Davidi wéleu, ɔ aà né Aaza zɔ̃le aà gbɛu.

16

Yudaɔ kí Aaza
(2Lad 28.1-27)

¹ Lemalia né Peka kpalablea wè gɛɔ ní plaode guu ɔ Yotaũ né Aaza gɔ̃ Yudaɔ kía ũ. ² Aà wè baode guu ɔ à kpalablè, à zɔ̃le báawa Yelusaleũ wè gɛɔ ní m̀endooe. I yá pɔ Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwao. ³ A zè ní Isaili kíaɔ yákeaoe. A sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ ò ní a negɔ̃eo se.* A yābēekè, lá bui pɔ Dii ní yá Isailiɔneɔ í ke yāawae. ⁴ A sa'ò à tulaletikateɔa gulesí pɔ wa bòɔwa ní sɛsɛɔ musuɔ ní lí yèleleɔ gbáuo píi.

* **16:3** Iko 12.31

⁵ Bee gbɛa Siliɔ kɪ Lezini nɪ Isailiɔ kɪ Lemalia nɛ Pɛkɔ mɔ zɪkai Yelusaleu.† We aa koezɔu Aazazi, kási aai fɔ ziblèwàò. ⁶ Zibeezi Lezini Yudaɔ yà nɪ bóle Elata, à èa sɪmá, ɔ Edɔu mɔ zòle we e nɪ a gbáo. ⁷ Ǿ Aaza gbéɔ zì Asiliɔ kɪ Puluwa à mè: N zòblenan ma ũ, mé n nɛn ma ũ. Mɔ nɪ ma bɔ Siliɔ kɪ nɪ Isailiɔ kɪ pɔ fɛlemanɔɔ ɔzi. ⁸ Aaza ánuusu nɪ vua pɔ kú Dii kpéuo nɪ a be làasiuo sèle à Asiliɔ kɪ gbà a kpàsàè. ⁹ Ǿ Asiliɔ kíapi aà yámà, à gè lèle Damasiwa a sɪ. A Lezini dè, ɔ à tà nɪ Damasideo Kii. ¹⁰ Kí Aaza gè dà Asiliɔ kɪ Pulupile Damasi. A sa'okii è we, ɔ à a taa kè lá guu, a kpàsá sa'ona Ulia nɪ a kea taao píi. ¹¹ Sa'ona Ulia sa'okiipi kè lá kɪ Aaza kpàsáewa wásawasa, à a mɪde e kɪ Aazapi àò gé sui nɪ Damasio. ¹² Ké à sù, à táagbagbakípi è, ɔ à sòì à dèdewà. ¹³ A sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú òwà, à pówenti kàwà, à itòlewà, à sáaukpasa au èlewà. ¹⁴ Dii gbagbakii pɔ wa pí nɪ mɔgotèo ku sa'okii dafupi nɪ Dii kpéoo zānguo, ɔ Aazapi se dile sa'okii dafupi sae ɔplaa oi. ¹⁵ Ǿ kɪ Aazapi yādile sa'ona Ulia à mè: Nili sa kɔɔ pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú o sa'okii zɔɔpiwa nɪ pówenti oosio nɪ kɪ sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékúo nɪ aà pówenti gbao nɪ gbéɔ sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékúo nɪ nɪ pówenti gbao nɪ í pɔ aai tóleo. Nili sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékú nɪ sáaukpasao au élewà. Sa'okii pɔ wa pí nɪ mɔgotèo sɔ aɔ demɛɛ māsokékii ũɛ. ¹⁶ Ǿ sa'ona Ulia kè lá kɪ Aaza òewa.

¹⁷ Kí Aaza m̀pɛpɛɛo gògo tadibɔɔwa à nɪ tao bùa. A íkakii gò mɔgotè zuswana pɔ kú a zíɛowa,‡ a dile gbɛɔwa. ¹⁸ A kɪ gɪna pɔ wa bò Dii ua nɪ aà bóle pɔ kú

† 16:5 Isa 7.1 ‡ 16:17 1Kia 7.23-29

weo gbòo misiilẽa Asilio kíae yáí. ¹⁹ Aaza yá kɛ̃niɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi. ²⁰ Aaza gà, § ò wà aà mia kpàkɔ̃i ní a deziɔ Davidi wé̃leu, ò aà né Ezekia zò̃le aà gb̃eu.

17

Isailio ki gb̃ez̃ana Ozee

¹ Yudaɔ kí Aaza kpalablea wè̃ kuεplade guu ò Ela né Ozee gò̃ Isailio kía ù Samali, à zò̃le kpalau wè̃ kè̃okwie. ² A yá pɔ Dii yeio kè̃, à̃ma i ke lá Isailio kía pɔ d̀aaεɔ kè̃wao. ³ Asilio kí Samanasaa m̀ lè̃lèwà, ò Ozee gò̃ aà zò̃blena ù, à̃le falubò̃è. ⁴ Ozee gb̃é̃ɔ z̃i Egipio kí Sowa, ò i falu pɔ ì b̀ Samanasaaε wè̃ ní wè̃o b̀è b̀o. Ké Samanasaa è Ozee b̀ a kpe, ò a aà k̀ à m̀kàwà à aà dàkpeu. ⁵ Ǿ Samanasaa lè̃le Isaili b̀usuwa píi. Aà gb̃é̃ɔ m̀ koezò̃ Samalizi, aa ku we e wè̃ àã. ⁶ Ozee kpalablea wè̃ kè̃okwide guu ò Samanasaapi Samali s̃i à tà ní Isailio a b̀usu, à ní kálekale Ala ní Gozã pɔ kú Aboo baao ní Mede b̀usu wé̃leɔ guuo.

Isailio g̃sa z̃ĩz̃o ù ní duuna yáí

⁷ Yápi kè̃ màa ké Isailio duunakè̃ Dii ní Lua pɔ ní b̀ Egipio kí Falaɔ̃ z̃ĩe yáíe. Aa mis̃ilẽ dii p̃ãẽne, ⁸ aa bui pɔ Dii ní yáné̃ɔ ɔlesè̃, aa zè̃ ní yá pɔ Isailio kíaɔ d̃ané̃e. ⁹ Aa yãd̃ɔ̃sai d̃ilẽ Dii ní Lua yá gb̃eu, aa gulẽs̃i b̀ò nízĩe ní wé̃leɔ guu píi sea za bualoũ ní wé̃lẽ b̃ĩidẽ. ¹⁰ Aa gb̃ẽo ní lío pè̃lep̃elẽ s̃ĩs̃i les̃ĩowa píi ní lí yè̃lẽlẽo gb̃áuo píi.* ¹¹ Aa tulaletikà̃tea gulẽs̃i pɔ

§ 16:20 Isa 14.28 * 17:10 1Kia 14.23

aa b̀òpíowa píi, lá bui p̀ó Dii ní yánéw k̀èwa. Yāvwāi p̀ó aa k̀èpíw mé Dii p̀ó f̀èlèè. ¹² Aa z̀oblè t́áawne. Dii òné yāa s̀ó aasu keo. ¹³ Dii dà ānabíw ní gu'enaawne píi, ̄ aa lenàwà Isailíw ní Yudaawne, aa mè aa mikē ní yāvwāíowa, aaiw Dii yādileaw ní aà yādanewo kūa, lá a ku ikoyā p̀ó a d̀ile ní deziawne guu, à èa dà a z̀oblèna ānabíawne aa òwa.

¹⁴ N beeo Isailíw i swáscio, an swá gbāa lá ní dezi p̀ó aai Dii ní Lua náaikewo p̀ówae. ¹⁵ Aa g̀í aà ɔtond̀k̀ii gwai, aa aà bàakuańno yá gb̀o, aai lé p̀ó a nàwàné yādao. Aa t̀è p̀opāzi, ̄ aa g̀ò pā. Aa bui p̀ó liańziw ɔlesè, bui p̀ó Dii mè aasu ní kea keopíw. ¹⁶ Aa pāk̀pā Dii ní Lua yādileawzi, aa m̀okasa m̀èn pla lán ǵaenaowa ní diiw ũ, † aa Asetaati lí p̀èlè, aa k̀ule luabew p̀óawne, aa z̀oblè Baaliè. ¹⁷ Aa sa p̀ó wí a p̀ó káteu à t́ékū ò ní ńé, ‡ g̀šewo ní n̄ewo, aa m̀asokè, aa welena g̀a, aa nízia kpà yá p̀ó Dii yeiowa, aa aà p̀ó f̀èlèè. ¹⁸ ɔ Dii p̀ó p̀ańzi maamaa à ní yá. Yuda bui mé g̀ò ado. ¹⁹ Baa se Yudaaw i Dii ní Lua yādileaw mao, aa Isailíw ɔlesèè. ²⁰ ɔ Dii g̀í Isaili buipíwzi píi. A ní wetà à ní ná gb́é p̀ó aale gbāam̀onéawne ní ɔz̀í e à g̀è ní yád.

²¹ Ké Dii Isailíw k̀è Davidi buíowa, ̄ aa Nəba né Yeloboaũ d̀ile ní ḱia ũ. Yeloboaũpi mé Isailíw swāf̀è Diiè, a tò aa duun sà z̀ɔw k̀è. ²² Isailíw g̀í lé duuna p̀ó Yeloboaũ k̀èw ke, aai mikēwào, ²³ ̄ Dii ní yá, lá a dà a z̀oblèna ānabíawne aa òwa. Asilíw Isailíw nàaa ní b̀usuu aa t́ańno z̀izɔw ũ, ̄ aa ku we e ní a gbāo.

Samaliw yá

† 17:16 1Kia 12.28 ‡ 17:17 Iko 18.10

24 Asilio kía tò gbéè b̀̀le Babeli ní Kutao ní Avao ní Amatao ní Sefavaiũo, ò à ní kálekale Samali wéleo guu Isailio gbey. M̀̀aa aa Samali búsu sí aa z̀̀le a wéleo guu. 25 Ké aa kà we káau, aali Dii sísi, ò à ǹ̀omusuo gbàemá, aale ní dede. 26 Ǿ wa ò Asilio kíae wà mè: Gbé p̀̀o ǹ̀ ní sé ǹ̀ ní kálekale Samali wéleo guuo, aa búsupi táakekea d̀̀o, ò à ǹ̀omusuo gbàemá, aale ní dede. 27 Ǿ Asilio kía mè: Wà Samali sa'ona p̀̀o wa suńno do gbae aà ta we, i búsupi táa yáadané. 28 Ǿ Samali sa'onae èa tà we à z̀̀le Beteli. A dàda gbéène lá aa ke aali Dii sísi.

29 Goo bee gbé p̀̀o mè z̀̀le wélepio guuo, bui pii ní a táaoe, ò aa ní táapio taa kè aa p̀̀elepelo gulesi p̀̀o Isailio b̀̀o kpéu guu. 30 Babelideo Sukobeno pi, Kutadeo Nεεgali pi, Amatadeo Asima pi, 31 Avadeo Nibaza ní Taatakio pi, Sefavaiũdeo sa p̀̀o wí a p̀̀o káteu à tékũ ò ní ní néo ní táa Adameleki ní Anamelekiowa. 32 Ǿ aa èa Dii sísi lo. Aa ní gbéè dilea gulesipio gbàgbanao ù tē v̄io, ò aai sa'oné gulesipio kpéu guu. 33 Aa Dii sísi, ò aale z̀̀ble ní táaone lá búsu p̀̀o aa b̀̀u felekaayã dewa. 34 M̀̀aa aa ní felekaayã kũa e ní a gbão. Aale Dii sísi, asa aali aà otondokii gwao, aalio aà yádané kũao ge aà ikoyã ge yá p̀̀o a dile Yakobu p̀̀o à èa tokpàè Isaili buioneo. 35 Ké Dii mè a bàa ao kú ní Isailipio yãa, à mè aasu dii páleo sísi, aasu kúlenéo,* aasu z̀̀blenéo, aasu sa'omáo, 36 sema a gbé p̀̀o a ní bóle Egipi ní a iko z̀̀o ní a g̀̀sa gbãao. Api áme aao a sísi, aao kúle,† aai sa'owa. 37 A mè aao a otondokii gwa, aai a yádanéo kũa ní

§ 17:34 Daa 32.28, 35.10
Iko 6.13

* 17:35 B̄oa 20.5, Iko 5.9 † 17:36

a ikoyāo ní yādilea pọ́ a kèné lá guu e gọ́pii. Aasu dii páleo sísisio. ³⁸ Aasu to a bàakuańno yá lí sáńguo. Aasu dii páleo sísisio. ³⁹ Aali a Dii ní Lua sísisio ado. Amé á ní bo ní wèleo ọ́zì mípii.

⁴⁰ N beeo aai swásẹio, ọ́ aa zè ní ní fẹlẹkaayāo.

⁴¹ Buipio Dii sísisio, kási aa gí lé zọble ní táaone loe, ọ́ an néo ní ní tọ́nao lé ke lá ní maepio kẹwa e ní a gbāo.

18

Yudaọ kí Ezekia

¹ Isailio kí Ela né Ozee kpalablea wè àaǎde guu ọ́ Aaza né Ezekia gò Yudaọ kía ũ. ² Aà wè baasode guu ọ́ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè baakwi m̀ndosaiẹ. Aà da tón Abi, Zakali néẹ. ³ A yá pọ́ Dii yei kè lá a dezi Davidi kẹwa píiẹ. ⁴ A guleṣi pọ́ wa bọ́ gbọ́, à táagbeo wíwi, à Asetaati lipẹleo zòzò. A m̀gotẹ mlẹ pọ́ M̀izi pi* gbègbè, asa e gọ́ bee Isailio lé tulaletikateawàe, aa tọkpàè Neusetã. ⁵ Ezekia Dii Isailio Lua náaikè, Yudaọ kíae muaaaànno, an gbé pọ́ d̀aaeo ge an gbé pọ́ té aà gbeao. ⁶ A nà Diiwa, i bo aà kpeo. A yá pọ́ Dii dà M̀iziẹo kúaẹ. ⁷ Dii kuaànno, ọ́ yá pọ́ a kèo bọ́ maa píi. A bọ́ Asailio kía yá kpe, i zọbleè lo. ⁸ A ziblè Filitẹowa e Gaza ní b̀usu pọ́ liaaio sea za bualoũo ní wéle bíideo píi.

⁹ Kí Ezekia kpalablea wè àaǎde guu, Isailio kí Ela né Ozee kpalablea wè soplade guu, ọ́ Asailio kí Samanasaa m̀ koezò Samalizi. Aa kálea we ¹⁰ e wè àaǎ, aa wélepi sí Ezekia kpalablea wè soolode guue. Isailio kí Ozee kpalablea wè kẹokwiden we.

* **18:4** Nao 21.9

11 Asilio kía tà ní Isailio a bùsuu, à ní kálekale Ala ní Gozã pò kú Aboo baa ní Mede bùsu wéleɔ guuo.

12 Yápi kè màa, ké aai Dii ní Lua yãmao yáie. Aa àà bàakuańɔ yáɔ kũao, aai yá pò Dii zòblena Mɔizi ðile ma aa zíkèwàò.

*Asilio kía viadadaa Yelusaleũdeɔzi
(2Lad 32.1-16, Isa 36.1-22)*

13 Kí Ezekia kpalablea wè gẽo m̀endosaide guu ɔ Asilio kí Senakelibu mò lèle Yuda wéle bíideɔwa, a s̃ píi. 14 Ǿ Yudaɔ kí Ezekia gbéɔ z̃i Asilio kíawa Lakisi à mè: Ma tàaekè. Nsu mɔao, míɔ falubɔne lá níyɔ z̃ɔmɛɛwa. Ǿ Asilio kía ánuɔ z̃i Ezekiaɛ tɔnu kwi ní vuaɔ tɔnu do. 15 Ǿ Ezekia ánuɔ pò a è Dii kpéu ní a be làasiuo kpàwà píi. 16 Gɔɔ bee à vua gò Dii kpé gbaɔwa ní pò pò a kùle gbapio lipelɛwao, a kpà Asilio kíapiwa.

17 Ǿ Asilio kía a kwàasi ní a ìwaɔ gbẽz̃ɔɔ ní a z̃ig̃ɔɔ gbẽz̃ɔɔ z̃i, aa b̀ Lakisi aa mò Yelusaleũ kí Ezekia kíi ní z̃ig̃ɔɔ dasidasi. Ké aa kà Yelusaleũ, aa mò zè íkalekíi pò kú musu sae, pɔpinaɔ bua zéu. 18 Aa lezù kípizi, ɔ kibe ziia Ilikia né Eliakiũ ní àà lakèna Sebenao ní àà kpàwakena Asafa né Yoao b̀ gè ní kíi. 19 Ǿ z̃ig̃ɔɔ gbẽz̃ɔɔpi òné: A ge o Ezekiaɛ, Asilio kía z̃ɔ mé lé àà la, bó àle a náaike màai? 20 A mè á z̃igbaselɛa d̃ɔ mé á gbãa, kási yãpã giie. Dé àle a náaike, ɔ àle b̀ a yá kpei? 21 Egipio kía pò àle a náaikepi gwa. A de lán fee lípan wíwiawae. Gbé pò gbãa'èwà, ì àà z̃ɔ a ɔue. 22 Ezekia Dii guleɔ ní àà gbagbakio gbòoo lò? A ò Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔne píi aa m̀ kùle gbagbakii ae Yelusaleũ la, ɔ àle omɛɛ Dii a Luapi náai ɔ ále kea? 23 Aà ledouke ní ma dii

Asilio kía, mí aà gba s̄ òaa kwi, tó a gbé ví aa diè kpe. ²⁴ Lá àlɛ Egipi zikas̄goɔ ní s̄deɔ náaike, kpelewa a f̄ zez̄ baa ma dii z̄iḡ ḡali p̄ kèsān̄ziɔ doei? ²⁵ Alɛ e ma dii m̄ l̄l̄ei gue beewa à wíwi Dii l̄ sai ȳà? Dii mé òè aà l̄l̄ɛ b̄sue beepiwa, i wíwi.

²⁶ Ǿ Eliakiũ ní Sebenao ní Yoao ò z̄iḡ gb̄z̄ɔpiɛ: Ȳá'o w̄apiɔ n z̄òblenaɔne ní Sili ȳáo, asa wi maɛ. Nsu ȳá'ow̄ɛ ní Ebelu ȳáo, ké gbé p̄ kú b̄iwaɔ su mao ȳái. ²⁷ Ǿ gb̄z̄ɔpi w̄emá à m̄: Ma dii i ma z̄i mà ȳápi òé ní á diio át̄ɛɛ, ní gbé p̄ z̄l̄ɛa b̄iwaɔɛ l̄, asa aa n̄zia b̄iikpe p̄ aa k̄ɛ bleɛ, aai n̄zia osoo mi lááwa. ²⁸ Ǿ gb̄z̄ɔpi f̄l̄ɛ p̄na ní Ebelu ȳáo à m̄: A Asilio kía z̄ɔ ȳama! ²⁹ Kípi m̄, ásu to Ezekia á s̄ás̄áo, asa a f̄ á b̄ a ɔzi. ³⁰ Ezekia m̄ Dii a á b̄, a á w̄l̄ɛɛ bee kpa Asilio kíawao. Ásu Ezekia pi ȳama à Dii náaike ȳá bee musuo. ³¹ Ásu Ezekia ȳamao. Asilio kía m̄ à l̄doũk̄ɛaɔ, à mikpawa, á baade i az̄ia v̄ɛɛɛ ní az̄ia kaad̄ɛmb̄ɛo ble, i az̄ia bia'i mi, ³² e à ɔ m̄ á sélei à táán̄ b̄suo p̄ de lá á p̄wau. P̄wena ní v̄ɛɛ nao p̄lawà, p̄ɛ ní v̄ɛɛbuo ní kul̄i ní z̄'io diuɛ. A ze ní w̄ɛnio. Ásu ze ní gaoo. Ezekia m̄ Dii a á b̄ɛ, kási ásu weio, ásu to aà á s̄ás̄áo. ³³ Buip̄al̄ɛ táae f̄ ḡi Asilio kíaɛ aà ní b̄suo s̄imáɛ? ³⁴ Amata ní Aapadao táaɔ ḡɛ máɛ? Sefavaiũ ge Ena ge Iva táaɔ ḡɛ má ni? Samali táaɔ è ḡi ní ní w̄l̄ɛoɛ? ³⁵ B̄supiɔ kpele táa mé f̄ ḡi ní a b̄suo i? Kpelewa Dii a f̄ ḡi ní Yelusaleũoi?

³⁶ Gb̄ɛ níl̄ɛa kílikili, aai ȳawewào, asa an kía òné aasu ȳáz̄asiwàoɛ. ³⁷ Ǿ kib̄ɛ ziia Ilikia né Eliakiũ ní aà lak̄ɛna Sebenao ní Asafa né Yoa aà kp̄awak̄ɛnao ní

pokasao kèkè, aa èa sù Ezekiafiwa aa zìgɔɔ gbèzɔɔ yápi dàu a siuè.

19

Ezekia wabikɛa Diiwa (Isa 37.1-20)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè, ɔ à zwànkasa kàkaala, à gè Dii kpéu. ² A a be ziia Eliakiũ ní a lakèna Sebenao ní sa'onkiaɔ zì ānabi Isaia, Amɔzu néwa, zwànkasaɔ kákaaríla. ³ Aa òè: Ezekia mè yá gĩ gbãɛ, wà wá da taasiu wà wá lele wà widàdawá. Wa gɔ lán nɔɛ pó a né kà bɔa, mé yèèɛ ku a fɔ iowaɛ. ⁴ Asilio kía a zìgɔɔ gbèzɔɔ zì, à mò Lua bée láanikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá dɔo. Wabikɛwà wá gbé kɔna pó wa gɔɔnɛ.

⁵ Ké kí Ezekia zɔnapiɔ gè Isaia lè màa, ⁶ a òné: A ge o á diiɛ, Dii mè asu to vía a kũ Asilio kía iwao dóɛaanɔ yá pó a màpi yáio. ⁷ A ma! Tó Asilio kía bae mà, Dii a to làasoo gèaagu, i ta a búsuu, Dii i to wà aà de ní fèndao we.

⁸ Ké zìgɔɔ gbèzɔɔ mà Asilio kía fèle Lakisi, ɔ à èa tà à aà lè, àle zika ní Libenadeɔ. ⁹ Ké Asilio kía mà Etiopio kí Tilaka lé mó zikaiano, ɔ à èa zinaɔ gbàɛ Ezekiawa à mè: ¹⁰ A o Yudaɔ kí Ezekiaɛ, dii pó àle a náaike à gbàsa mè á Yelusaleũ nameɛ ma ɔzìo, asu to diipi a sásao. ¹¹ I ma lá Asilio kíaɔ kè búsuoɔnɛ à ní ké kélekɛɛ píio lé? Ɔme a bɔ ado saa? ¹² Wéle pó ma deziɔ kàaleɔ, Gozã ní Halanao ní Lezeɛfio ní Edeni pó kú Telasaaɔ, an táaɔ fɔ ní bóe? ¹³ Amata kía kú máí? Aapadaɛ kía kú máe? Sefavaiũ ge Ena ge Iva kíaɔ ku máí?

14 Zinapio Asilio lá kpà Ezekiaawa. Ké à a kyokè, 5 à gè Dii kpéu a pòo aà aε, 15 à wabikèwà à mè: Dii Isailio Lua, ní kú malaika gâsiadeo zânguo, * míme ní Lua ũ bùsu pò kú dúnia guu píie. Mmε ní musu kè ní tɔɔleo. 16 Swákpa ñ yáma, Dii. Wése ñ gugwa, Dii. Dóea ní Lua béεo lékpāsā pò Senakelibu kè ma fá! 17 Sianaε Dii, Asili kíao buipio kàale píie, an bùsuo gè bezia ũ. 18 Aa ní diio kàteu aa ní kpasa, asa pòpibá Lua no, pò pò gbēnazina kè ní lío ní gbεoone. 19 Dii wá Lua, wá bɔ aà ɔzi, bùsu pò kú dúnia guu pii io dɔ ké n Dii, míme ní Lua ũ ndo.

Senakelibu gaa
(Isa 37.21-38)

20 Ǿ Amɔzu né Isaia lékpāsākè Ezekiaε à mè: Dii Isailio Lua mè a wabi pò ní kè Asilio kí Senakelibu yá musu mà, 21 5 à àsiε bee ò aà musu:
Siona nenɔε léso lé sakangu,
àle n láanike n kpe.
Gbēε i zible Yelusaleŭwa yāao
5 àle a mi dada a gāu.
22 Dé n dɔεwà ní sòsɔi?
Dé n kāaε, n n mi dàè íai?
Isailio Lua pò a kua adoa n bee kèε.
23 N dà n zinaone aa Dii sòsɔ,
n mè n dede sísiɔ musu
ní n zikasɔgoɔ dasidasi
e Libā bùsu gbèsisi misonau.
N sedε lí gbāao zòzɔ,
n pēli zɔɔ kwè,
n ka a léwa musu e a líkpe sisuu.

* 19:15 1Sam 4.4

24 N l̀̀o ỳ̀ buipãleᵋ b̀̀suu,
n a im̃,
n k̀̀ε Egipi swaᵋ í bà.

25 Ké ma Dii má d̃̀le màa za zi,
ni mao lé?

Ma zeᵋ à g̀̀g̀ē, ̃ má tò à k̀̀.

Má tò n ní ẁ̀le b̀̀ideᵋ kẁ̀ w̃̀liũ,
aa g̀̀ daãa.

26 Ẁ̀lepidēᵋ gb̃aa k̀̀s̃a,

aa g̀̀ suuu, wí ní k̀̀,

aa de lán s̃esaowa,

lán s̃ela b̀̀b̀wa,

lán s̃e p̀́ b̀̀le kp̃ewa à g̀̀ga g̀̀ᵋwa.

27 Má n k̀̀k̀i d̃̀,

má n g̃ea ní n suaᵋ d̃̀,

má n k̃aaamazi d̃̀.

28 N k̃aaamazi,

n k̃aamai p̀́ ní ṽ́ yá g̀̀ ma swáũ.

Má bakanε n níue,

má àas̃ina kanε n léue,

mí t̀́ ñ ea tá ní zé p̀́ n m̀̀o.

29 Ezekia, yáε bee aᵋ deνε seela ũ:

A p̀̀z̃a ble ble w̃̃a, zii l̀́ í ble we.

Zii kee sa à p̀́t̃́ í p̀̀keke,

à ṽ̃eli pépe í a be ble.

30 Yuda k̃na p̀́ b̀̀ᵋ z̃ina a ea g̃́ tíu,

an né iᵋ kpa musu.

31 Asa gb̃́ k̃naᵋ b̀̀ Yelusaleũ,

Siona gb̀̀s̃is̃idepiᵋ g̃́.

Ma Dii Zig̃de ma ãia mé a bee ke.

32 Ayãmeto ma yáε bee ò Asiliᵋ k̃ia musu:

A g̃́ ẁ̀leε beuo,

a kazuuo,
 a a sèngbao dɔ̀èò,
 a koezɔ̀i à gbà lesí daio.

³³ A εα tá ní zé pò à m̀d̀òò,
 a gẽ wéλεε beeuo.

Ma Dii máμε má ò.

³⁴ Má gí ní wéλεpioε,
 mí a suaba mazía yáí
 ní ma z̀òblena Davidi yáío.

³⁵ Gwá bee Dii Malaika b̀ò gè Asilio b̀òuò, à gbéó d̀èdε òaasɔ̀sɔ̀o lee òaa do g̀eosai (185.000). Ké aa f̀ele kɔ̀, aa gεo è kálea gupiiu. ³⁶ Ǿ Asilio kí Senakelibu f̀ele a b̀òopiu à èa tà Niniva, a ku we. ³⁷ Gɔ̀ pò a kúlea a t́aa Nisoki kpéu, ɔ̀ aà néo Adamεleki ní Salezεεo aà d̀è ní f̀endao. Aa bàasi tà Alalata b̀usuu, ɔ̀ aà né Esaadɔ̀ z̀òle aà gbεu.

20

Ezekia gyákεa *(Isa 38.1-8)*

¹ A gbεa Ezekia gyákè à kà gaa, ɔ̀ ānabi Isaia, Amɔ̀zu né gè aà lè a òè: Dii mè, ledile n gbéɔ̀ne, asa níle mó gaie, níyɔ̀ fele bo. ² Ǿ Ezekia aεd̀ò gíwa à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá ma t́aa'ònnɔ̀ ní náaio, mé ma yá pò ní yei kè ní ǹsεmεndoo, to à d̀ongu. Ǿ à wēna ɔ̀lò. ⁴ E Isaia ào gé b̀oi ua, ɔ̀ Dii yá'òè à mè: ⁵ Ge ò ma gbéó d̀baana Ezekiaε, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà wabikεa mà, ma aà wé'i è. Má aà gbágbá, a gɔ̀ òaaɔ̀de źí i gé ma kpéu. ⁶ Ma aà gɔ̀ kàf̀lè wè g̀eo. Má aà si Asilio

kíawa ní wéíεε beeo. Má gí ní wéíεpio mazíá yáíε ní ma zòblena Davidi yáío.

⁷ Isaia m̀è wà kaadɔembε ɔ. Ké wa ɔ̀, wa d̀ɔ aà sánεpiwa, ɔ̀ à gbàgbã. ⁸ Ǿ Ezekia Isaia là à m̀è: Lá Dii m̀è á ma gbágbã, mí gé a kpéu a gɔɔ àaɔde zí, bóme aɔ de a seela úi? ⁹ Ǿ Isaia ẁèwà à m̀è: Seela p̀ó Dii a kεne lé p̀ó a gb̀ène yá musun ke: Uena p̀ó íatē lé suò Aaza dedεkíɔwa, ní ye à gé e a gbápekíi m̀èn kwiɔwa yá, ge à εa kpe oi m̀èn kwiɔwaε? ¹⁰ Ǿ Ezekia ẁèwà à m̀è: Uena pilaa gbápekíi m̀èn kwiɔwa zí'úo. Aà to à εa dedε kpe oi m̀èn kwi. ¹¹ Ké ānabi Isaia lezù Diizi, ɔ̀ uena p̀ó íatē lé suò εa d̀ede gbápekíi m̀èn kwi p̀ó à pílawá yāaɔwa.

*Babeli búsu zínáɔ m̀ɔa Yelusaleú
(Isa 39.1-8)*

¹² Gɔɔ bee Baladã né Melodaki Baladã, Babeli kía lá kpàsã Ezekiaε ní gbao, ké à aà gyákea bao mà yáí. ¹³ Ezekia gbãakpà zínapiɔzi, à g̀èrínɔ a làasiu, à a ánusuo òlóné ní vuaɔ ní p̀ó gínanaɔ ní nísi maao. A g̀èrínɔ a g̀ɔkeɔkalekpeu ɔ̀, à a àizεεɔ òlóné míɔmíɔ. P̀ɔe ku aà be ge aà búsuu ke à gí ɔ̀binéo. ¹⁴ Ǿ ānabi Isaia g̀è aà là à aà là à m̀è: Kpelewa gbépio ònei? Za má aa b̀òu aa m̀ò n kíii? Ǿ Ezekia ẁèwà à m̀è: An ɔ̀kíi zã, Babeli aa b̀òu. ¹⁵ Ǿ Isaia aà là à m̀è: Bó aa è n bei? A ẁèwà à m̀è: Aa ma be p̀ó píi èε. Ma àizεεε ku ké ma gi òlónéo. ¹⁶ Ǿ Isaia òè: Yá p̀ó Dii ò ma: ¹⁷ Gɔɔ lé m̀ó wa ní be p̀ó píi ní àizεε p̀ó n deziɔ tòne ní k̀úa e gbãɔ séle taò Babeliε. Dii m̀è a kee a g̀ɔo. ¹⁸ Wa né p̀ó nýɔ ní iεɔ séle tárnɔ, aai g̀ɔ Babeli kibe zíkεnaɔ

ũ.* 19 ¶ Ezekia ò Isaiæ: Dii yá pò ní òmεεπι maæ. Asa àle e áo ku aafia niε guu e a wēni léue. 20 Ezekia yá kíniò ní a negōnkeyāo ku Yuda kíao ladau ní lá à íkalekíi ní íze pò a sò gbεu í mó ní ío wéle guuo kèo. 21 Ké à gà, ò aà né Manase zòle aà gbεu.

21

Yuda; kí Manase (2Lad 33.1-10, 18-20)

1 Manase wè kuεplade guu ò à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè bàao sosoaiε. Àa da tón Efeziba. 2 A yá pò Dii yeio kè, à zè ní bui pò Dii ní yá Isailiòneo yābēεo.* 3 A èa guleſi pò a mae Ezekia dàaio bò ní Baali gbagbakíio. A Asetaati lí pèle lá Isailiò kí Ahabu kè yāawa. A kùle luabe pòone à zòblené. 4 A sa'okíio bò Dii kpéu Yelusaleũ, gu pò Dii mè a tó ao kuwàpi.† 5 A luabe pòo gbagbakíio bò Dii ua ní a kaa guuo píi. 6 A sa pò wí a pò káteu à tékū ò ní a negōεo, à pòdà gbéowa, à màsoo kè, à yāgbèa gèsisinaowa ní welendeo, à yá pò Dii yeio kè maamaæ, ò à aà pò fèlè. 7 A Asetaati taa pò á kèpi díle Dii ua, gu pò Dii ò Davidiε ní aà né Salomoo a tó ao kuwà gòopiipi, asa Isaili wéleε guu píi Yelusaleũ ò a sè. 8 A mè tó Isailiò yá pò á dílenéε kúa píi, mé aa zè ní ikoyā pò a zòblena Moizi kpámáo píi, á εa ní bole bùsu pò á kpà ní deziowauo, á tó aa liaaliaa lo.‡ 9 N beeo aai swáεio. Manase ní sāsā, ò aa vāikè de bui pò Dii ní mīde ní deziòεola.

* 20:18 2Kia 24.13-15, Dan 1.1-7 * 21:2 Zel 15.4 † 21:4 2Sam 7.13 ‡ 21:8 1Kia 9.3-5

10 Ǿ Dii yǎdà a zòblena ānabíone aa mè: 11 Lá Yudaó kí Manase yá pó má ye a gíyáioo kè, à vǎikè de Amole pó kú a āaola, à Yudaó dà duunkεau tǎa pó a kèo yá musu, 12 a yǎi tò ma Dii Isailio Lua ma mè, má yáyia Yelusaleūwa ní Yuda būsuo píi. Gbé pó a baomà a kεkε swāwēε. 13 Má guyōbo poo Yelusaleūwa mà wíwi, lá má pòo Samaliwawa. Má kèè lá má kè Ahabu bεεwae. Má ple máε Yelusaleūu lá wí máε tau wà kúlewa. 14 Má pǎkpa ma gbé kōnapiozi mà ní na ní wèleone ní oziε. Aa ní naaa, aai ní pòo séle, 15 asa aa yá pó má yeio kèε, aaio ma pò felemεε za goo pó an dezió bò Egiptie e ní a gbǎo.

16 Manase yāesaideo dède dasidasi e an geo Yelusaleū pà za a léla e a léle, duuna pó a kè à Yudaó dà yá pó Dii yeio keau bàasi. 17 Manasepi yá kínió ní duuna pó a kèo píi kú Yuda kíao ladau. 18 Ké à gà, wà àà vǎ a bε, Uza kaa pó à li'bàbau, ò àà né Amó zòle àà gbεu.

Yudaó kí Amó
(2Lad 33.21-25)

19 Amó wèè bao ní plaode guu ò à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleū wèè plaε. Aà da tón Mesulemε, Aluzu né, Yoteba gbéε. 20 A yá pó Dii yeio kè lá a mae Manase kèwae. 21 A a maepi olesè píiε. A zoblè tǎa pó a mae zoblènéone à kùlené. 22 A Dii a dezió Lua tò we, i aà zé seo. 23 Ǿ aà iwao lekpaáiaàzi aa aà dè a bε. 24 Ké Yudaó gbé pó lekpaáiaàzipio dède píi, ò aa aà né Yosia kpà kía ũ aà gbεu. 25 Amó yá kínió ku Yuda kíao ladau ní yá pó a kèo píi. 26 Ké wà aà vǎ Uza kaau, ò aà né Yosia zòle àà gbεu.

22

Yudaɔ kí Yosia
(2Lad 34.1-2, 8-28)

¹ Yosia wè swaaɔde guu ɔ à kpalablè, à zèlè báawa* Yelusaleũ wè baakwi ñ mèndooe. Àa da tón Yedida, Adaia né, Bɔzeka gbéé. ² A yá pɔ Dii yei kè, à a dezi Davidi ɔlesè píie, i pāale ɔplaaí ge zeeio. ³ Àa kpalablea wè bao plasaide guu ɔ à a lakēna Safana, Asalia né, Mesulaũ tũna zì Dii kpéu à mè: ⁴ Gé sa'onkia Ilikia le, ní oè aà ɔa pɔ wa kpà Dii kpé bíibledɔanaɔwa nao, ⁵ wi na gbé pɔ wà ní díle Dii kpé zì gbězɔɔ ũɔne ní ɔzì, aai fiabo gbé pɔ aale Dii kpé guyaaaɔ kekeɔne, ⁶ li'ánaɔ ní kpebonaɔ ní kpedɔnaɔ. Aa lí lúò ló ní gbè áaɔ, aai kpépi kekeò. ⁷ Asu ɔa pɔ wa náné ní ɔzì kākero, asa gbépiɔá náaideɔne.

⁸ Sa'onkia Ilikia ò lakēna Safanae a bɔ Mɔizi ikoyá láwa Dii kpéu, ɔ a kpàwà. Ké à a kyokè, ⁹ ɔ à gèò kí kíi, à a yá dàu a síuè à mè: N ìwaɔ ɔa pɔ kú Dii kpéu bɔle aa nà Dii kpé gbězɔɔɔne ní ɔzì. ¹⁰ A èa òè sa'ona Ilikia lá kpàwa, ɔ à a kyokè kíe. ¹¹ Ké kí Mɔizi ikoyá lápi yāmà, à a ulada ga kè. ¹² ɔ a ò sa'ona Ilikiae ní Safana né Aikaũo ní Mise né Akabooó ní lakēna Safanao ní a ìwa Asaiao à mè: ¹³ A ge Dii lamεe ní Yudaɔ pii lá pɔ wa bɔwàe bee yá musu. Dii pɔpaawázi à kè zài, asa wá deziɔ i wá yá pɔ kú lée bee guu ma aa zikèwàò. ¹⁴ ɔ sa'ona Ilikia ní Aikaũo ní Akabooó ní Safanao ní Asaiao gè yápi ò nɔe ānabi Uledae. Nɔepi ku Yelusaleũ fáani plaade guue, aà zá tón Saluũ, Tikeva né, Halasa tũnae. Halasapi mé Dii kpé ula'ulena ũ. ¹⁵ Dii Isailiɔ Lua

* 22:1 Zel 3.6

yá'ò nɔɛpiɛ à mè: A ge o gbé pò á zíáɛ, ¹⁶ ma Dii ma mè má yáya gue beewa ní gbé pò kúuɔ, lá a ku lá pò Yudaɔ kía a kyokèpi guuwa. ¹⁷ Má pɔkūmabɔɔ gue beewae, ma pɔkūmapi a kpáleo, asa aa ma to we, aa tulaletikàtea dii pàleɔnɛɛ, aa ma pɔ fèlemɛɛ tãa pò aa kèpiɔ yáí. ¹⁸ A o Yudaɔ kía pò á zí ma laiɛ, yá pò a màpi musu, ma Dii Isailiɔ Lua ma mè, ¹⁹ yá pò má ò gue bee musu ní gbé pò kúuɔ, ma mè a gɔ yàaa láaipɔ ũɛ, lá à swàsèi à azía bùsamɛɛ, à a ulada ga kè à ɔ̀lò, ma aà yàmà má sĩànɔ. Ma Dii máme má ò. ²⁰ A yáí tò má tó aà ga, wi aà vɛ niɛ guu. Aà wé a si yá pò má yía gue beewapileo. ɔ zɛnapɔ èa tà kí kíí ní yápio.

23

Yosia ɛa zɛa ní Dii bàa kua ní Isailiɔ yáɔ (2Lad 34.3-7, 29-32, 35.1-27)

¹ Kí Yelusaleũ gbězɔɔ ní Yudaɔ sisi, ɔ aa kãaaaàzi m̀pii. ² A gèrɔ́nɔ Dii ua ní sa'onao ní ãnabiɔ ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi, néfēnen gbězɔ, ɔ a tò wà Dii bàakuarɔ́nɔ lá pò wa è aà kpéupi kyokè ní wáa píi. ³ Kí zɛa m̀pele saɛ, ɔ à èa zè ní Dii bàakuarɔ́nɔ yáɔ. A mè á té Diizi, íɔ aà yádileao ní aà yádanɛɔ kũa, íɔ aà ɔtond̀kíi gwa ní ǹsemendoo teasisai, lá a ku lápi guuwa. ɔ gbépii zè ní Dii bàakuarɔ́nɔ yáɔ lɔ.

⁴ Kí ò sa'onkia Ilikiaɛ ní aà kwàasio ní Dii kpé bíibòledɔ́anaɔ, aa pò pò wa kè Baalie ní Asetaatio ní luabe pòɔ sèle bɔ̀ò Dii kpéu. ɔ à gè tesòwà Yelusaleũ bíi kpe Sedɔ́ guzule bugbeu, ɔ wà a túfu sèle tàò Beteli. ⁵ ɔ kí táagbagbana pò Yuda kíaɔ díle aa

sa'ò Yuda wéle gulesiowaò ní pò pò lia Yelusaleũzio yà nípii ní táagbagbana pò aa sa'ò Baali ní íatēo ní mɔvuao ní saan tɔdeɔ ní luabe pɔowaò pii. ⁶ A Asetaati lipelɛ sè Dii ua à bɔ̀ò à gè tesòwà Yelusaleũ bíi kpe Sedɔ guzuleu, ɔ̀ à a tibò a fãe táaaɔ miaɔwa. ⁷ A gɔ̀e káaluwaò kpé pò kú Dii uwaò gbòò lo. Kpépio guu nɔɔɔ Asetaati zwaakpɛɔ tãu. ⁸ A tò sa'ona pò kú Yuda wéleuò sù Yelusaleũ, ɔ̀ à gulesi pò wa bò sa'onapio tulaletikàtɛawàò gbâlè za Geba e Beeseba. A táagbagbakii pò kú wéle dɔaana Yozuee bɔleu wéle bɔle ɔ̀zɛɛ oio gbòò. ⁹ I we gulesi gbàgbanapio sa'ò Diiwa Yelusaleũo, ãma aa kàa só ní ní gbéɔ. ¹⁰ A tò sa'okii pò kú Tofeti, Beninũ guzuleu gbâlè, ké gbèe su sa pò wí a pò káteu à tékũ o Mɔ̀bokuwa ní a negɔ̀e ge ní a nenɔɔɔ lo.* ¹¹ A gò ní sɔ̀ pò Yuda kíaò díle íatē pò ũ̀o Dii kpé kpele, ɔ̀ à sɔ̀pio góò kpàsa. Sɔ̀pio ku yãa Dii ua Natãmeleki kpé saɛɛ. ¹² A sa'okii pò Yuda kíaò bò Aaza kpɛdiakɔ̀a musuò gbòò ní pò pò Manase bò Dii ua séia ní a plaadeo. ɔ̀ a wíwi kélekele, à a buuna sèle kòle Sedɔ guzuleu. ¹³ ɔ̀ à gulesi pò wa bò Yelusaleũ gukpe oi Kùkpe s̀isipɔleu gɛ̀midɔ̀kii oio gbâlè. Isailio kí Salomɔ̀ mé sa'okii pò bò Sidɔdeɔ dii Asetaatie ní Mɔ̀abu dii Kemɔ̀sio ní Amɔ̀nio dii Mɔ̀bokuo.† ¹⁴ A a gbèpeleɔ wíwi, à a lipelɛɔ zòzò, ɔ̀ à gbènazín gɛ̀waò kàlekale gupio à pà.

¹⁵ Baa gulesi pò Neba né Yeloboaũ bò sa'okii ũ̀ Beteli à Isailio dàò duunkɛaupi,‡ Yosia gulesipi ní

* **23:10** Lev 18.21, Zel 7.31, 19.1-6 † **23:13** 1Kia 11.7 ‡ **23:15** 1Kia 12.33

a sa'okñio gbòo. A guleñipi gbeo wíwi à a tibò, à tesò Asetaati lipelwa lo. ¹⁶ Ké à wezù, à miao è sísíwa we, ò à gewao bòleu a kpàsa sa'okñipiwa à a gbālè, lá Dii dà Lua gbéé à dàaa òwa. § ¹⁷ Ǿ kí mè: Dé mia wà seelakèwà keei? Ǿ wélepideo mè: Lua gbé pò bò Yuda bùsuue. Ǿme dàaa yá pò ní kè Beteli sa'okñie beee ò.* ¹⁸ Ǿ kí mè: A to we. Gbèe su aà wá sé sòò. Ǿ wà aà wáò tò we ní ãnabi pò bò Samali wáo. ¹⁹ Guleñi kpé pò Isaili kíaò dò Samali bùsu wéleo guu aa Dii pò fèleoò ò Yosia wíwi pii, a kè sa'okñipioñe lá a kè Beteli pòewa. ²⁰ Ǿ à guleñipio gbàgbanao kòlokpakpa sa'okñi pò aai sa'owàowa pii, à gbènazin gewao kpàsawà, ò à èa tà Yelusaleù.

²¹ Kí ò gbépiiè à mè: A Gèamusu dikpeke Dii á Luae, lá a ku Dii bàakuawano taalae bee guuwa. ²² Za gòò pò dɔaanao dàaa Isailioñe ní gòò pò Isaili kíaò ní Yuda kíaò lé kpalableo pii, wi Gèamusu dikpepi ke à kà màao. ²³ Kí Yosia kpalablea wè bao plasaide guu ò wà Gèamusu dikpepi kè Yelusaleù. ²⁴ Bee gbea à gèsisinao ní welendeo mĩde, à kpé guu táao ní ua táao ní táa pò pò wa è Yelusaleù ní Yuda bùsuoo dúuzò pii míomio, ké à zike ikoyá pò kú taala pò sa'onkia Ilikia bòwà Dii kpéupiowa. ²⁵ Kí pò dɔaaeo ní kí pò kú aà gbeao guu, an gbèe i ze ní Diio ní nòsemendoo ní a pɔeao pii laaàwao. A Mɔizi ikoyá kúa pii a gbãa léue. ²⁶ Gia ní beeo Dii pɔfèa Yudaazi ní pòkúma pãño vãi pò Manase kè yá i kpáleo. ²⁷ Dii mè: Má Yudaò yá mà ní gomala, lá ma Isailio yà ma ní gomalawa. Má gí Yelusaleù pò má sèi ní kpé pò

§ **23:16** 1Kia 13.2 * **23:17** 1Kia 13.30-32

ma mè ma tó aɔ kuwàoe. ²⁸ Yosia yá kɪniɔ ku Yuda kíaɔ ladau ní yá pɔ a kèɔ píi.

²⁹ Kí Yosia gɔɔ ké Egipiɔ kɪ Falaɔɔ Neko lé gé Asiliɔ kía lei Uflatai, ɔ Yosia gè zikaiaànɔ Megido. Ké aa kɔ̀ lè, ɔ Neko aà dè. ³⁰ Aà İwaɔ aà ge se dà sɔ̀go guu, aa sùd Yelusaleũ wa vɛ. ɔ Yudaɔ aà né Yoaaza kpà kía ũ aà gbɛu.

Yudaɔ kɪ Yoaaza
(2Lad 36.1-4)

³¹ Yoaaza wè bao ní àaɔode guu à kpalablè, à z̀lè báawa Yelusaleũ mɔ àaɔe. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gbéé. ³² A yá pɔ Dii yeio kè lá a deziɔ kèwae. ³³ ɔ Falaɔɔ Neko mɔkàwà Libla, Amata bùsuu, ké asu àɔ de kía ũ Yelusaleũo yáí, ɔ à mè Yuda bùsudeɔ falubɔe ánuusu tɔnu àaɔ ní kɪniɔ ní vuaɔ kiloo bla sɔosai. ³⁴ ɔ à Yosia né Eliakiũ dɪlè kía ũ a mae Yosia gèe ũ, ɔ à aà tó lɪlèe Yoakiũ. ɔ à Yoaaza sè tàd Egipi, we à gàu. ³⁵ Yoakiũ ánuusu ní vua pɔ Falaɔɔ Neko gbèawa sí a bùsudeɔwa baade gbáa léu, ɔ a kpàwà.

Yudaɔ kɪ Yoakiũ
(2Lad 36.5-8)

³⁶ Yoakiũ wè baasɔode guu ɔ à kpalablè, à z̀lè báawa† Yelusaleũ wè kuɛdoe. Aà da tón Zebuda, Pedaia né, Luma gbéé. ³⁷ A yá pɔ Dii yeio kè lá a deziɔ kèwae.

24

¹ Yoakiũ kiblegɔɔ ɔ Babeli kɪ Nebukanɛza mò lèlè Yuda bùsuwa, ɔ Yoakiũ gò aà z̀blena ũ e wè àaɔ.*

† 23:36 Zel 26.1-6 * 24:1 Zel 25.1-38, Dan 1.1-2

A gbɛa à nòse pãle sɛ, ̄ à bò aà yáú. ² Dii Babiloni gbãamɔnedɛɔ gbãɛwà ní Silio ní Mɔabuɔ ní Amɔniɔ. A ní gbáɛ Yudaɔ bùsuu aa kaalɛ, lá a dà a zòblena ãnabiɔnɛ aa òwa. ³ Yápi Yudaɔ lè, ké Dii mé ò yáí, ké à ní yá ní goala duuna pó Manase kè yáí ⁴ ní yãesaide pó à ní dɛdɛɔ yáio. Manasepi tò Yelusaleũ pà ní yãesaide pó à ní dɛdɛɔ auo. Bee yáí Dii i we sùuukèò. ⁵ Yoakiũ yá kíniɔ ku Yuda kíao ladau ní yá pó a kèò píi. ⁶ Ké à gà, ̄ aà né Yekɔnia zòlɛ aà gbɛu. ⁷ Egipiɔ kía i ɛa bò a bùsuu lo, asa Babeli kía bùsu pó dɛ Egipi pó ũ yã síwà píie za Egipi zé swai e Uflatai.

Yudaɔ kí Yekɔnia
(2Lad 36.9-10)

⁸ Yekɔnia wè bao plasaide guu ̄ à kpalablè, à zòlɛ báawa Yelusaleũ mɔ àaɛɛ. Aà da tón Neusetá, Elenatã né, Yelusaleũ gbéɛ. ⁹ A yá pó Dii yeio kè lá a mae kèwaaɛ. ¹⁰ Zibeezĩ Babeli kí Nebukanɛza zígɔɔ mò Yelusaleũ aa koezòí, aa ku we. ¹¹ Ŋ Nebukanɛza mò we gɔɔ pó aà iwapiɔ liaai. ¹² Ŋ Yudaɔ kí Yekɔnia bò gè azia kpàwà, aàpi ní a dao ní a iwaɔ ní a kía deɔ ní a kwàasiɔ. Babeli kíapi Yekɔnia kù a kpalablea wè swaaɔde guuɛ.† ¹³ Ŋ à Dii kpé àizɛɛɔ nàaa à bòò we ní kibe àizɛɛɔ. A vua pó pó Ísailiɔ kí Salomɔɔ kè Dii kpé pó ũ zòɛzòɛ lá Dii d̀aa òwa. ¹⁴ A Yelusaleũ gbɛzɔɔ ní zígɔɔ kùkù tàrínɔ zìzɔɔ ũ píi, aa kà gbɛɔn òaasɔɔɔ lɛ kwi (10.000). A tà ní lí'ãnaɔ ní siaɔ lo. Gbɛe i ḡɔ, sema taasideɔ bàasio. ¹⁵ M̀aa à Yekɔnia kù Yelusaleũ ní aà dao ní aà naɔ ní aà kwàasiɔ ní bùsu gbɛzɔɔ, à tàrínɔ Babeli zìzɔɔ ũ. ¹⁶ A tà Babeli ní ḡɔgbãaɔ gbɛɔn òaasɔɔɔ lɛ soplá (7.000) ní lí'ãnaɔ ní

† 24:12 Zel 24.1-10

siaɔ gbɛɔn òaa sɔo. Ampii gɔsa giionɛ. ¹⁷ A Yekɔnia desɛ Matania d̄ile kía ũ aà gbɛu, ɔ à aà tó l̄ilèè Zedekia.†

Yuda kí Zedekia
(2Lad 36.11-12, Zel 52.1-3)

¹⁸ Zedekia wɛ̀ bao ní m̀endoode guu ɔ à kpalablè, à z̀lè báawa Yelusaleũ wɛ̀ kuɛdoɛ. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gbɛ́ɛ. ¹⁹ A yá pó Dii yeio kè lá Yoakiũ kèwae. ²⁰ Dii pɔkũma mé tò yápi Yelusaleũ ní Yuda bùsuo lè pii e à gè ní yá ní goala. ɔ Zedekia b̀ Babeli kía yáu.

25

Yelusaleũ dúuzɔa
(2Lad 36.15-21, Zel 39.1-10, 52.1-30)

¹ Zedekia kpalablea wɛ̀ k̄ɛokwide guu, a mɔ kwide gɔɔ kwide z̄í ɔ Babeli kí Nɛbukanɛza mò lélei Yelusaleũwa, aapi ní a z̄igɔɔ píi.* Aa b̀okpà a b̄ii saɛ, ɔ aa gbà l̄ɛs̄ɔ dà aa l̄iai. ² Aa liaa w̄l̄ɛpizi màa e kí Zedekia kpalablea wɛ̀ kuɛdode guu. ³ A mɔ síiɔde gɔɔ k̄ɛokwide z̄í nɔana gb̄akù w̄l̄ɛu, gb̄ɛɛ pɔblea ví ɔo. ⁴ Ké wà b̄ii f̄ɔ, ɔ Yuda z̄igɔɔ l̄èkɔwa píi, aa b̀lè ní kibɛ kaaɔ, aa b̀lè w̄l̄ɛ b̀l̄ɛu gwá, ɔ aa p̄l̄ɛ Yuudɛ s̄ɛu. ⁵ ɔ Babiloni z̄igɔɔ p̄l̄ɛ kí gbɛwa, aa aà lè s̄ɛpiu Yeliko oi. Ké Zedekia z̄igɔɔ f̄àaa, aa aà tò we, ⁶ ɔ wà aà kù tàò Babeli kíaɛ Libla. We wà ȳad̄uaaala, ⁷ wà aà néɔ d̄ɛde aà wáa, ɔ wà aà wé w̄wi, wà mɔgotɛ gala kpàè, wà tàaàno Babeli.

† 24:17 Zel 37.1 * 25:1 Zel 34.1-5

⁸ Babeli kía kpalablea wè bao mëndosaide guu, a mo sode gɔɔ soplade zɪ ɔ̄ aà iwa Nebuzaladā mò Yelusaleũ. Aàpi mé Nebukaneza dɔaiɔ gbɛ̄zɔ̄ ũ. ⁹ A tesò Dii kpéwa ní kibeo ní Yelusaleũ kpéɔ píi. Kpé pò de kpé zɔ̄ ũ píi lé, à tesòwàe. ¹⁰ ɔ̄ a tò Babiloni zɪgɔ̄ Yelusaleũ b̄ii gbòdo m̄pii.† ¹¹ A gbé pò gò wélepiuo náaa tàrínɔ Babeli ní gbé pò gè nà Babeli kíawao ní gbé kíniɔ. ¹² Taasideɔ ɔ̄ à ní tó we aao véebuɔ ní bugbeɔ sēwa.

¹³ Babiloni Dii kpé mɔgotē péleo ní tadibɔɔ ní íkaki zɔ̄ɔ w̄wi† aa tàò Babeli. ¹⁴ Aa túfukabɔɔ ní péleuo ní filiadebɔɔ ní ḡɔ̄naɔ ní mɔgotē pɔp̄ale pò w̄i Dii kpé zɪ keɔɔ náaa tàò lo. § ¹⁵ ɔ̄ dɔaiɔ gbɛ̄zɔ̄pi tàasɔɔ ní au'elebɔɔ ní pò pò wa p̄i ní vuao ge ní ánuɔuo sèle píie. ¹⁶ Mòpele mèn pla ní íkakiipio ní tadibɔ pò Salomɔɔ p̄i Dii kpé pò ũ, w̄i f̄s wà a mɔgotē yò kiloowao, a gbia kè zài. ¹⁷ Mòpelepio les̄i ḡàs̄isuu bao plaplasaie, mé a f̄ua pò kú musuo les̄i ḡàs̄isuu sósɔe. Mòdaona t̄aa ní ḡɔ̄ina pò wa kè lán gbefu bewao liaa f̄uapiɔzi píie. Mòpele mèn plapiɔ doũe.

¹⁸ Dɔaiɔ gbɛ̄zɔ̄pi sa'onkia Selaia k̄u ní aà plaade Zefaniao ní b̄iibɔled̄ɔana gb̄eɔn àaɔ̄. ¹⁹ A zɪgɔ̄ gbɛ̄zɔ̄ k̄u wéle guu ní kí iwa gb̄eɔn sɔɔ pò à b̄má wéle guuɔ lo ní zɪgɔ̄ gbɛ̄zɔ̄ lak̄ena pò i gb̄eɔ tó dalauo ní ḡɔe gb̄eɔn b̄aaɔ pò wà b̄má wéle guuɔ. ²⁰ Nebuzalad̄api ní naaa tàrínɔ Babeli kíae Libla, ²¹ ɔ̄ Babeli kíapi ní d̄ede Libla we Amata bùsuu. Màa wà Yudaɔ náaa ní bùsuu wà tàrínɔ.

† 25:10 Eze 33.21 ‡ 25:13 1Kia 7.15-26 § 25:14 1Kia 7.45

Gedalia díle Yuda búsu gbězō ũ
(Zel 40.7-41.18)

²² Babeli kí Nebukaneza Aikaũ né Gedalia, Safana tōuna díle gbé pò gò Yuda búsuu gbězō ũ.

²³ Ké zīgō dōanao ní gbé m̀ Babeli kía Gedalia díle gbězō ũ, ɔ aa m̀ aà kí Mizipa. Netania né Isimaela kú ní guu ní Kalea né Yohananio ní Tanume né Selaia, Netofa gbéo ní Maaka gbé né Yazaniao ní gbé. ²⁴ Ǿ Gedalia legbèné ní gbépi à m̀: Asu víake Babiloni gbāadeo. A zōle wá búsu la à zōble Babeli kía, ɔ aafia. ²⁵ Ama a m̀ soplade guu ɔ Netania né Isimaela, Elisama tōuna pò de kíabui ũ m̀ ní gbéon kwio, à Gedalia dè ní Yuda pò kuaào Mizipao ní Babiloni pò kuaào we. ²⁶ Ǿ Yuda fèle, néfènen gbězō pii ní zīgō dōanapio, aa bàalè tà Egipi, ké aale víake Babilonioe yái.

Yekonia gbaa
(Zel 52.31-34)

²⁷ Yuda kí Yekonia taa Babeli wè bla àaōsaide, a m̀ kueplade gō baaso ní plaode zí ɔ Babeli kí Evili Melodaki aà b̀ kpéu a kpalablea wè séia guu, à aà sè lesí. ²⁸ A yāmaa òè, ɔ à zōlekí pò de a kía dee pò kuaò Babelio pò kpawà. ²⁹ Ǿ Yekonia zō a dakpeunake'ulai, ɔ pòble ní kíó sānu e a wēni léu. ³⁰ Lá gu lé d̀ kí ɔ pò pò a yei kpawàe e à gè gào.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9